Элим деб, юртим деб ёниб яшаш керак!

Туркистон

ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИНИНГ ГАЗЕТАСИ

1996 йил 29 май. Чоршанба. № 34 (14332)

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ГРУЗИЯГА ТАШРИФИ

Тбилиси. 28 май. (ЎзА махсус мухбири Муҳаммад Шариф хабар қилади).

Бугун эрталаб Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг Озарбойжонга расмий ташрифи ниҳоясига етди. Боку аэропортида мамлакатимиз Президентини расмий кузатиш маросими бўлди. Президент Ислом Каримовни Озарбойжон Президенти Ҳайдар Алиев, Республика Миллий Мажлиси раиси Расул Гулиев, Бош вазир Фуад Гулиев ва бошқа расмий кишилар кузатиб қолди.

Ислом Каримов раҳбарлигидаги Ўзбекистон делегацияси 28 май куни Грузияга келди. Тбилиси аэропортида Ўзбекистон раҳбарига Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзе пешвоз чиқди. Олий мартабали меҳмон шарафига фахрий қоровул саф тортди. Икки давлат мадҳиялари янгради.

Расмий кутиб олиш маросимидан сўнг Ўзбекистон Президенти байрамона безатилган Тбилиси кўчалари бўйлаб ўзи учун ажратилган Крцаниси қароргоҳига йўл олди. Қисқа дам олишдан кейин Президент саройида Ислом Каримов билан Эдуард Шеварднадзе ўртасида яккама-якка суҳбат бўлди.

Айни шу пайтда Ўзбекистон Бош вазирининг биринчи ўринбосари Исмоил Жўрабеков ва Грузия Давлат вазири Н. Лекишвили бошчилигидаги икки мамлакат расмий делегациялари аъзолари учрашдилар. Шунингдек, Грузия ташқи ишлар вазирлигида икки мамлакат ташқи сиёсат маҳкамалари раҳбарлари — А. Комилов, И. Менегаришвили ўзаро мулоқотда бўлди.

Шундан сўнг Президентлар иштирокида Ўзбекистон ва Грузия расмий делегацияларининг кенгайтирилган таркибдаги музокаралари бўлиб ўтди. Музокаралар якунида Президентлар — Ислом Каримов ва Эдуард Шеварднадзе Ўзбекистон Республикаси билан Грузия Республикаси ўртасида ҳамкорликни кенгайтириш ва чуқурлаштириш тўғрисидаги декларацияга имзо чекдилар. Шунингдек, бир қанча ҳукуматлараро ҳужжатлар ҳам имзоланди.

Тушдан кейин Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов ва Грузия Президенти Эдуард Шеварднадзе грузиялик тадбиркорлар билан учрашди. Кечқурун Грузия Давлат академик театрида Грузия санъати усталари Ўзбекистон Президенти шарафига катта концерт дастурини намойиш этди.

Ўзбекистон Президентининг Грузияга расмий ташрифи давом этмоқда.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН ПРЕЗИДЕНТИНИНГ РУМИНИЯГА ТАШРИФИГА ДОИР

Руминия Президенти Ион Илиескунинг таклифига биноан Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов шу йил 4-6 июнь кунлари расмий ташриф билан Руминия бўлади.

«Ўзбекистон — Ватаним маним»

Ватан билан она сўзлари орасида чамбарчас уйғунлик бор. Инсон учун она қанчалар азиз бўлса, у туғилиб, камолга етган юрт, ундаги ҳар бир нарса шунчалар азиз ва юракка яқиндир. Шу боис ҳам Ватан она янглиғ муқаддас саналади. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 5 декабридаги «Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 5 йиллигига бағишланган «Ўзбекистон— Ватаним маним» мавзуидаги қўшиқлар кўрик-танловини ўтказиш тўғрисида»ги қарори барча шоир, мусиқашунос ва ижрочиларни қизғин ижодга чорлагани ҳам аслида шундан. Қорақалпоғистон Республикасида барча вилоят, туман ва шаҳарларда кўрик-танлов ўтказилди ва тантаналар билан якунланди. Қўшиқларнинг мавзуи кенг кўламли бўлиб, унда иштирокчиларнинг ёши, миллати чегараланмади. Вилоятлараро ўтказилган кўрик-танловларда ҳар бир биринчи ўрин учун 35 мингдан 45 минг сўмгача, иккинчи ўрин учун 25 мингдан 35 минг сўмгача, учинчи ўрин учун 10 мингдан 15 минг сўмгача ва рағбатлантирувчи ўринларга эса 1000 дан 10000 сўмгача маблағ ажратилиб, ғолибларга тақдим этилди. «Ўзбекистон— Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танловида 53 мингдан ортиқ киши қатнашиб, жами 10 мингдан ортиқ қўшиқ тингланди.

Айтиш мумкинки, кўрик-танлов ижодкорларга катта илҳом бағишлади. Мустақилликка эришган кунимиздан бугунгача она диёримиз ва меҳнаткаш халқимизга бағишланган, ифтихор руҳига йўғрилган кўплаб кенг қамровли, бадиий мукаммал, тўкис композицион қурилишга эга қўшиқларнинг яратилиши шундан далолат бериб турибди.

ЮРТ МАДҲИ

Қорақалпоғистон Республикасида ўтказилган қўшиқлар танловида 7322 нафар турли касбдаги қўшиқ ихлосмандлари иштирок этди. Улар трио, вокал, хор жанрлари бўйича ўз маҳоратларини намойиш этдилар. Бердах номидаги Қорақалпоғистон Давлат мусиқа театрининг яккахони Мирзагул Сапаевани И. Юсупов сўзи, Н. Муҳаммеддинов мусиқаси билан ижро этган «Мустақиллик гуллари» қўшиғи зукко санъат шинавандалари олқишига сазовор бўлиб, қўшиқчи биринчи ўрин совриндори бўлишга муваффақ бўлди.

Барча вилоятларда бўлгани каби, Андижон вилоятида ҳам кўрик-танлов туманлар, жамоа хўжаликлари, маҳалла, ташкилотлар, боғчаю мактаблар, ўқув юртлари ва соғлиқни сақлаш бўлимларида байрамона тарзда ўтди. Андижон Тиллар институти чолғу хор жамоаси «Элим деб, юртим деб, ёниб яшайлик» мадҳияси сюитаси учун М. Умархўжаев шеъри, Р. Ҳожиқулов қуйи билан яккахон хонанда Мансурбек Абдуллаев томонидан ижро этилган қўшиқ биринчи мукофотга лойиқ деб топилди.

Ҳар бир вилоятнинг ўз қўшиқчиси ва ўз совриндори бор. Бу истеъдод эгалари ўзларининг киши қалбини ватанпарварлик туйғуси билан тўлдирадиган, маънавиятимизни янада бойитадиган, тўлқинлантирадиган, кишини она юртга, фидойиликка руҳлантирадиган халқчил қўшиқлари билан 3-5 июнь кунлари Тошкент шаҳрида ўтказиладиган «Ўзбекистон— Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танловининг якуний босқичида иштирок этиш ҳуқуқини қўлга киритдилар.

«Ўзбекистон — Ватаним маним» кўрик-танловининг илк натижалари бу кўрикни ўзбек қўшиғининг халқчил байрамига айлантиришдек олий мақсадни мустақиллигимизнинг биринчи беш йиллиги арафасида нақадар долзарб эканлигини акс эттирмоқда. Қўшиқчилик санъатини янада ривожлантиришга катта ҳисса қўшилмоқда. Шундай қилиб, Ўзбекистон мустақилликка эришгандан сўнг, Ватан мавзуида яратилган ҳар томонлама бадиий етук шеър ва қўшиқларни саралаш, янгиларини яратиш, ижод аҳлини янги асарлар ёзишга илҳомлантириш, халқ орасидан янги истеъдодларни излаб топиш ва рағбатлантириш имконияти туғилди.

Бу кўрик-танловнинг ўтказилиши Ватанни, мустақилликни тўла англаш, уни улуғлаш йўлидаги яна бир қадам бўлмоқда. Бу байрам сабаб янги-янги талантли хонандалар кашф этилмоқда, она юрт ва истиқлол ҳақида янги мусиқалар басталанмоқда, шеърлар битилмоқда. Вилоятларда кўрик-танлов якунланди, ғолиблар аниқланди. Улар куйлаган янги қўшиқлар эса қалбимизда Ватанга чексиз меҳр-муҳаббат уйғотиши, мусиқа шинавандаларининг энг севимли,халқимизнинг тилида ва дилида жаранглайдиган боқий қўшиқларига айланиши шубҳасиз.

Т. ҚЎЗИЕВ,
Ўзбекистон маданият ишлари вазирининг Биринчи ўринбосари.

ЧИМЁНДА ЯНГРАГАН ҚЎШИҚЛАР

24 майдан 26 майга қадар «Чимён—96» муаллиф қўшиқлари халқаро фестивали бўлиб ўтди. Фестивал республика мустақиллигининг беш йиллигига бағишлаб ўтказилаётган «Ўзбекистон — Ватаним маним» танлови доирасида ташкил этилган.

Шу кунларда Ғарбий Тиёншондаги Чимён дарасида муҳаббат, дўстлик, Ватан тўғрисидаги қўшиқлар куну тун тиним билмай янграб турди. Дастлаб икки соат ичида очиқ майдонда чодирлар лагери пайдо бўлди. Сўнгра чодирлар олдида гулханлар ёқилиб, қўшиқлар янгради.

Тоғдаги бу томошани уюштирган Ўзбекистон Республикаси муаллиф қўшиқлари клублари уюшмаси, маҳаллий ҳокимият органлари ва тижорат ташкилотлари очиқ майдонда ажойиб манзарали улкан томоша «зал»и барпо этиш учун кўп куч ва меҳнат сарфлашди. Ижрочилар ва тингловчиларнинг нигоҳларини чўққиларга чорлагандек тепада улкан ҳаво шари пайдо бўлди. Хуллас, қадимий Чимён шу пайтгача бундай манзарани кўрмаган, бундай қўшиқларни тингламаган эди...

Беллашув бир неча босқичда ўтди. Фестивалнинг 50 нафардан ортиқ иштирокчиси Тошкент, Навоий, Зарафшон, Учқудуқ, Москва, Қозон ва бошқа шаҳарлардан келган, шу сабабли қўшиқлар мавзуси ҳам хилма-хил эди: тоғда ватанпарварлик, ўз ватани билан фахрланиш, муҳаббат, ҳаёт мазмунини излаш ва ёшларга хос ҳазил қўшиқлар янгради. Фестивал ғолиблари «Шарқ» нашриёт-матбаа концернида бўладиган якунловчи концертга таклиф этилди. Фестивал давомида кишилар гулхан атрофида тўпланишди, гитаралар қўлдан-қўлга ўтди. Юлдузлар порлаб турган осмон, салобатли қорли чўққилар шундай муҳитни вужудга келтирдики, ҳар қандай кишининг беихтиёр куйлагиси, янги қўшиқларни тинглагиси келарди, эртанги кунга ишончи мустаҳкамланарди...

А. ОТАЕВА,
ЎзА мухбири.

БАНК МУАММОЛАРИНИ ҲАЛ ҚИЛИШ ЙЎЛЛАРИ

28 май куни Тошкентда Марказий Осиёдаги янги мустақил давлатлар ва Озарбойжоннинг молия соҳаси муаммоларини ўрганишга доир икки кунлик семинар бошланди. Семинар иқтисодий ҳамкорлик ва тараққиёт ташкилоти, молия ва солиқ масалалари ҳамда корхоналар ишлари директорати, молия бозорлари қўмитаси, бозор иқтисодиётига ўтаётган мамлакатлар билан ҳамкорлик маркази сингари халқаро муассасалар иштирокида ўтмоқда. Семинар иштирокчилар орасида жаҳондаги йирик банкларнинг вакиллари, Польша, Швейцария, Чехия, Япония, Венгрия, Греция, АҚШ, Германия мутахассислари ҳам бор.

Семинар очилишида сўзга чиққан Ўзбекистон бош вазирининг ўринбосари, республика молия вазири Б, Ҳамидов давлатимиз банк тизимининг халқаро талабларга мувофиқ равишда ислоҳ қилиниши тўғрисида гапириб, бу учрашув молия соҳасидаги етилган муаммоларни ҳал қилиш йўлида очиқ фикрлашиб олишга хизмат қилади, деб ишонч билдирди.

(ЎзА).

ЁШЛАР ТАРБИЯСИ — ЖАМИЯТ РАВНАҚИНИНГ АСОСИ

Ўзбекистон Президенти Ислом Каримовнинг ЮНЕСКО Ижроия Кенгаши сессиясида сўзлаган нутқи асосида ҳозирги даврда ёшларни тарбиялаш вазифалари — Тошкентда иш бошлаган республика илмий-амалий конференциясининг мавзусидир. Анжуманни Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ташкил этди. Унда республика вазирликлари, идоралари ва жамоат ташкилотларининг раҳбарлари, олий ўқув юртларининг ректорлари ҳамда ўрта махсус ўқув юртларининг директорлари, олимлар ва мутахассислар иштирок этмоқда. Муҳокама қилинаётган масалалар орасида ёш авлодни умумбашарий қадриятлар, миллий адабиёт, санъат ютуқлари асосида ватанпарварлик руҳида тарбиялаш, ёшларда билимга, маънавий камолотга қизиқишни ривожлантириш масалалари бор. Беш йил муқаддам Ўзбекистоннинг мустақилликка эришгани миллий тикланиш асоси бўлди, деди республика Президентининг давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев анжуманда сўзлаган нутқида. Ватанимиз асрлар давомида жаҳон маърифатининг бешикларидан бири бўлган, халқимиз тарихи буюк аждодларимиз номига бойдир. Бу тарихни ўрганиш Ўзбекистоннинг Ватанимиз улуғворлигини қайта тиклашга интилаётган ҳар бир ёш фуқаросининг бурчидир. Президент Ислом Каримов ЮНЕСКО Ижроия Кенгашининг сессиясида сўзлаган нутқида таъкидлаганидек, давлатимиз қудратли илмий, ақлий ва маънавий салоҳиятга эга. Сиёсий барқарорлик, фуқаролар тинчлиги ва миллатлараро тотувлик вазияти бу салоҳиятни ривожлантириш учун барча имкониятни яратади. Шу муносабат билан ёш авлодни жисмонан ва маънавий жиҳатдан соғлом қилиб тарбиялаш, уларнинг тегишли билимларни эгаллаб, Ватанимизни тиклашга, унинг иқтисодий ва маънавий қудратини оширишга муносиб ҳисса қўша оладиган кишилар қилиб камол топтиришга жиддий эътибор бериш зарур.

Ўзбекистоннинг ислоҳ қилинаётган иқтисодиёти юқори малакали мутахассисларга муҳтождир, деб таъкидладилар анжуман иштирокчилари ўз нутқларида. Шу сабабдан республикада таълимнинг янги тизими ташкилотчилари олдида таълим ва тарбия сифатини жаҳон талаблари даражасига кўтариш, ёшларда бозор иқтисодиётида зарур бўладиган билимлар ва кўникмаларни ривожлантиришга катта эътибор бериш, уларнинг ҳуқуқий билимларни, хорижий тилларни ўрганишларига эътиборни кучайтириш сингари катта ва муҳим вазифа турибди. Ижтимоий фанларни ўрганиш — мутахассислар тайёрлашда муҳим аҳамиятга эга. Бундай фанларни ўрганиш ёш мутахассисларга Ўзбекистонда вужудга келган янги ижтимоий-сиёсий шароитда ўз ўрнини топиб олишга имкон беради. Ўз халқи тарихини чуқур ўрганиш билан бир вақтда умумбашарий қадриятларни ўзлаштириш ёшларда ватанпарварликни, миллий ғурурни, буюк Ватан фуқаролиги туйғусини ривожлантиришга хизмат қилади.

Конференция ўз ишини давом эттирмоқда.

А. ИВАНОВА,
ЎзА мухбири.

Ғалла мустақиллиги йўлида

ҚУЁШГА ТЎЙИНГАН БОШОҚЛАР

ТАБИАТДА ақл бовар қилмас қонуниятлар кўп. Одамлар ўзаро гурунгларда бу ҳақда «йил яхши келди, ёки сал ноқулайроқ бошланди», деб ўз муносабатларини билдирадилар. Бир пайтлар табиатни измимизга бўйсундирамиз дегувчи валломатлар ҳам бўлганди. Кейинроқ билсак, уларнинг фикри хато экан. Ҳар нима бўлганда ҳам, шоир айтганидек, табиат бизга она. Оқил фарзанд эса доим онанинг кўнглига қараб иш юритади.

Бу йил Қашқадарёда баҳор жуда камёғин келди. Аммо вилоят деҳқонлари бу ҳолга томошабин бўлиб турганлари йўқ. Улар ер билан тиллашиб машаққатли меҳнатлари эвазига табиатдан ўз ризқларини ундириб олишга астойдил киришганлар. Усмон Юсупов туманида бўлганимизда пахтакор ва ғаллакорлар кўп йиллик тажрибага таяниб, юз бераётган оғир шароитларни тадбиркорлик билан енгиб, баракали хирмон кўтариш йўлларини излаётганларининг гувоҳи бўлдик.

Усмон Юсупов тумани ғаллакорлари мамлакатимиз дон мустақиллигига эришиши учун ўзларининг салмоқли ҳиссаларини қўшиш ниятида бу йил 10420 гектар майдонда буғдой етишираяптилар. Ғалла парвариши намунали олиб борияпти. Ерларга белгиланган миқдорда маҳаллий уруғ солиниб, уни икки марта сувга қондирилгани боис экинлар бир текис униб, тўлиқ ҳосилга кирган. Булиқ-булиқ бошоқлар кўзни қувонтиради.

Мўл-кўл дон йиғиштириб олиш ўрим-йиғимни қисқа муддатда сифатли ўтказишга ҳам боғлиқлигини хўжаликлар раҳбарлари яхши биладилар. 66 та комбайн ўримга шайлаб қўйилган. Махсус транспорт гуруҳлари тузилиб, ҳар битта комбайнга иккитадан механизатор бириктирилган. Мақсад — комбайнларнинг узлуксиз ишлашини таъминлаб, ўрим-йиғимни 25-30 кунда якунлаш. Уйи тинчнинг, кўнгли тинч, дейишади. Шу маънода ўрим-йиғим иштирокчилари олдиндан ун, ёғ, шакар каби керакли озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминланмоқдалар.

Туман ғаллакорлари бу йил гектаридан ўртача 30 центнердан ҳосил олишни мўлжаллашмоқда. Бу кўрсаткич ўтган йилдагига нисбатан 6-7 центнер кўп демакдир. Жейнов жамоа ширкат хўжалигига қарашли Дилмурод Баротов бошлиқ ғаллакорлар ҳамда «Миришкор» жамоа ширкат хўжалигидаги Жонибой Бойбеков раҳбарлигидаги оилавий пудратчилар ҳар гектар ердан 35 центнердан дон олишга аҳд қилганлар.

— Рақамлар муҳим эмас, ишнинг натижаси муҳим. Ҳамма гап деҳқонларимизнинг кайфиятида, эртанги кунимизга бўлган ишончида, — дейди туман ҳокими Ёрқул Турсунов. — Мустақиллик нима эканлигини англаб, маъно-мазмунига етаётган халқимиз уни мустаҳкамлаш чорасини ҳам яхши билади. Улар Қашқадарёнинг қайноқ қуёшига тўйинган бошоқлар мамлакатимиз қаддини янада тик тутишига, иқтисодини бақувват қилишига асосий омил эканлигига ишонадилар. Барча нарса ўзимиздан чиққанига не етсин. Бировнинг қўлига қараб қолмаймиз. Шу маънода туманимиз ёшлари амалга ошираётган ибратли ишларни тўлқинланмай айтиб бўлмайди. Ёшларимизнинг ташаббуси билан эрта баҳорда 200 мингдан зиёд терак кўчатлари экилди. Буларнинг бари янгича яшаш, янгича фикрлаш тарзидан далолат эмасми? Янгилик бор жойда эса ҳамиша тараққиётга йўл очиқ.

Келажагимиз фаровонлиги фақат соғлом насл, соғлом авлод билан юзага чиқади. Юрагида покиза туйғулар жўш урган эл буни ҳар лаҳза ҳис этиб туради, болалар саломатлиги учун қайғуради. Туман марказида Соҳибқирон бобомиз юбилейига бағишлаб очилган Амир Темур хиёбонидаги 4 гектарлик мевазор боғ, ҳашар йўли билан қурилган ва таъмирланган теннис корти, футбол майдони, булар барчаси шу куюнчакликнинг меваси албатта.

Р. СИРОЖИДДИН,
«Туркистон» мухбири.

ЭЛНИНГ СУЮКЛИ ФАРЗАНДИ

Атоқли давлат ва жамоат арбоби Файзулла Хўжаев таваллудига 100 йил тўлди. Республика Вазирлар Маҳкамасининг шу муносабат билан чиқарган қарорига асосан бу сана мамлакатимизда кенг нишонланмоқда.

Мактаблар, олий ўқув юртлари, турли ташкилотларда суюкли эл фарзандини хотирлаб анжуманлар ўтди ва ўтказилаётир. Ўзбекистон Фанлар академиясининг тарих институтида Файзулла Хўжаев ҳаёти ва илмий фаолиятига бағишланган тўплам тайёрланмоқда.

Ўзбекистон Фанлар академиясида республика «маънавият ва маърифат» жамоатчилик маркази ҳамда Тошкент шаҳар ҳокимлиги билан биргаликда ана шу қутлуғ санага бағишланган йиғилиш бўлиб ўтди. Уни академия президенти Т. Жўраев очди.

Шундан сўнг Файзулла Хўжаев ҳаёти ва ижтимоий фаолиятига бағишланган илмий конференция бўлди. Илмий анжуманда Файзулла Хўжаевнинг ҳаёти, сермазмун фаолияти, Ўзбекистон халқ хўжалигини ривожлантиришдаги хизматлари, ижтимоий-сиёсий ва ҳуқуқий илмлар тараққиётига қўшган ҳиссаси ҳақидаги маърузалар тингланди. Айниқса, Ўзбекистон «Ёдгорлик» жамияти раиси Н. Муҳиддиновнинг хотиралари, тарих фанлари доктори Д. Алимованинг «Файзулла Хўжаев ва жадидчилик тарихи», академик Э. Юсуповнинг «Файзулла Хўжаев миллий истиқлол фидойиси» мавзуидаги чиқишлари йиғилганларда катта таассурот қолдирди.

Анжуманда, шунингдек, меҳнат фахрийлари, олим ва ёзувчилар сўзга чиқиб, ўзбек халқининг содиқ фарзанди ҳақидаги фикрларини баён этдилар.

(ЎзА).

«ЖИБРИ»ДАГИ ЮТУҚЛАР ВА МУАММОЛАР

Жиззах шаҳрида ўсимлик ёғини ишлаб чиқаришга режалаштирилган «Жибри» Ўзбек-Британия қўшма корхонасининг ишга тушганига бир йилдан ошди.

Бу корхона йилига 6 тоннага яқин пахта ёғи ишлаб чиқаради. Бугунда корхона, шаҳар аҳолисини бу зарур истеъмол маҳсулоти билан таъминлаб келмоқда.

Бироқ пахта чигитининг етишмаслиги боис, корхона бутун қуввати билан ишга тушолмаяпти. Ҳозир, корхона раҳбарияти бу муаммоларни бартараф этишга жиддий киришган. Келажакда корхона фаолияти янада кучайиши кутилмоқда.

***СУРАТДА:** корхона директори Раҳматулла Бўстонов, цех бошлиғи Одил Усмонов ва лаборант Любовь Дуланова тозаланган пахта ёғи сифатини текширишмоқда.*

Сураткаш: Б. ТЎРАЕВ.

Билиб қўйки, сени Ватан кутади!

МУҲАНДИСЛАР МАСКАНИ ИСЛОҲОТ ҚУЧОҒИДА

Мамлакатимиз таълим тизимидаги барча ўқув юртларида навбатдаги сарҳисоб даври бошланди. Яна бир ўқув йили оёқлаб қолди. Деҳқон кузда уйган хирмонига қараб, йиллик меҳнати самарасини чамалагандек, биз —устозлар, ҳам толиб ва толибаларимизга қараб меҳнатимиз самарасини улчаймиз. Бу йил нималардир қилишга улгурган бўлсак қувонамиз, фахрланамиз. Қай бир камчиликларга йўл қўйганимизни билиб қолсак, кейинги ўқув йилида уни, албатта, тузатишни кўнглимизга тугиб қуямиз. Шу маънода бизнинг ушбу мақоламизни ҳам сарҳисобимиз натижалари сифатида қабул қилишингиз мумкин.

Тошкент Давлат техника университетининг таркибида 9 та факультет, 97 та кафедра 19 йўналишда 72 та мутахассислик бўйича фаолият кўрсатиб келмоқда. Ҳозирги кунда университетда шу йўналиш ва мутахассисликлар бўйича 8000 дан зиёд талаба кундузги, кечки-сиртқи бўлимларда таҳсил олмоқдалар. Уларга университетнинг 1010 та профессор-ўқитувчилари таълим бермоқдалар. Жумладан, 76 та фан докторлари, профессорлар, 576 та фан номзодлари, доцентлар, Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг ҳақиқий аъзоси ва 4 та мухбир аъзолари ишламоқдалар.

Булардан ташқари университет қошида 2 та «Қизлар ва техник колледжлар», Малайзия билан биргаликда очилган бизнес-факультет, Республика лицей интернати ва гимназия фаолият кўрсатмоқда. Бизнес факультетда, ўқув машғулотлари фақат инглиз тилида олиб борилади, ўқитилаётган дастурлар — халқаро андозаларга мос келадиган қилиб тайёрланган. Бу ҳам олий таълим ислоҳотида янгиликдир.

Университет таълими тизимида республика лицей-интернатидаги ўқувчилар ўрта таълим дастурларидан ташқари, қўшимча чуқурлаштирилган инглиз тили, информатика, математика ва бошқа табиий фанларни ҳам ўзлаштирмоқдалар.

Ислоҳотлар даврида республиканинг янги — кўп босқичлик таълим тизимига ўтишида ривожланишнинг мўлжалланган барча поғоналари университетимизда мавжуддир. Таълим тизими — узлуксиз тизим бўлиб, буларга — гимназия, лицей, колледж бакалавр, муҳандис ва магистрлар киради.

Кўриб турибсизки, университетимизда барча поғоналар бўйича ўқув муассасалари мавжуд ва бу ерларда катта тажрибага эга бўлган услубшунос етук мутахассислар таълим бермоқдалар.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти Ислом Абдуғаниевич Каримов мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг 1995 йилги якунлари ҳамда иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш борасида жорий йилдаги вазифаларга бағишлаб, яқинда Вазирлар Маҳкамасида ўтказилган йиғилишда кадрлар тайёрлаш тизимини қайта кўриб чиқиш зарурлигига урғу бериб, «ҳар бир участкада, ҳар бир бошқарув бўғинида ўз касбининг устаси бўлган ғайратли кишилар», туришига тўлиқ эриша олинмаётгани ҳақида куйиниб, афсусланиб гапирдилар. «Одамлар тафаккурини ўзгартириш зарур, — деб таъкидладилар Ислом Абдуғаниевич. — Биз одамларга тадбиркорликни, ўзига, ўз билими ва меҳнатига ишонч ҳиссини кўпроқ юқтиришимиз керак».

Юртбошимизнинг ана шу ва бошқа маърузаларидаги кўрсатмалари республикадаги таълим муассасаларидан, шу жумладан Тошкент Давлат техника университетидан мутахассислар тайёрлаш ишини бугунги кун

талабларига тўла мувофиқ ҳолга келтириб, иқтисодий ислоҳотлар ва бозор муносабатлари қоидалари асосида қайта ташкил этишни тақозо этмоқда.

Мустақил Ўзбекистоннинг келгуси тараққиёти олий таълимни жаҳон андозалари даражасига кўтариш ва ундан ошириш билан белгиланади. Бас, шундай экан, мустақилликни мустаҳкамлаш учун фан ва техникани талаб даражасида эгалловчи талабаларни тарбиялаш олий мактаб олдида турган ягона мақсаддир.

Биз фан-техника ютуқлари ва ишланмаларини ҳаётга яқинлаштирибгина қолмасдан, уни ҳаётга — ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштиришни ҳам мақсад қилиб қўйганмиз ва шу йўлдан илдам бормоқдамиз.

Университет тайёрлаган мутахассислар барча соҳаларда хизмат қилмоқдалар: улар саноат корхоналари, илмий текшириш муассасалари, олий ва ўрта махсус ўқув юртлари ва бошқа жойларда ўз меҳнат фаолиятларини давом эттирмоқдалар.

Шунингдек, университетда юқори малакали мутахассислардан фан докторлари, фан номзодлари тайёрлаш бўйича ҳам анча ютуқларга эришилди. Айни пайтда университетда 135 аспирант ва 21 та докторант ўз илмий ишлари диссертацияларини тайёрлаш билан машғулдирлар.

Биргина шу йилнинг ўзида 67 та иқтидорли ёшлар аспирантурага қабул қилинди. Республикамиз келажаги иқтидорли ёшлар қўлида эканлигини доимо назарда тутиб, талабалар орасидан иқтидорли ёшларни аниқлаш ва улар билан жиддий ишлаш бўйича ҳам бирмунча ишлар қилинган. 3-5 курс талабалари орасидан махсус танлов орқали 40 дан ортиқ иқтидорли ёшларни аниқлаб, улар билан махсус дарслар олиб борилмоқда.

Ислоҳотлар даврида университетда инглиз, немис ва француз тиллари аниқ дастур асосида чуқур ўргатилмоқда. Университетимизнинг 1 талабаси Президент ва 5 талабаси Абу Райҳон Беруний стипендияларига сазовор бўлганлиги ҳам қувонарлидир.

Университетнинг электроника, автоматика ва ҳисоблаш техникаси, энергетика, механика, кон-геология факультетининг I ва II курс талабалари орасида иқтидорли ва чет тилини мукаммал биладиганларини йиғиб ўз соҳалари бўйича инглиз тилида дарс ўтилмоқда. Бундай гуруҳлар I ва II курсларда 4 тадан ташкил қилинган.

Ўқув юртимиз профессор — ўқитувчилари 1991 йилдан бошлаб дарслик ва ўқув қўлланмаларини давлат тилида тайёрлашга қатъий киришганлар. Бу нарса қадриятларга бўлган эътибордир. Охирги 4-5 йил ичида университет профессор — ўқитувчилари томонидан йилига 600-700 босма табоқ ўқув қўлланмалари ўзбек тилида чоп этилди. Булар университет асосий кутубхонаси фондининг кўпайишига олиб келди.

Айниқса, университетда фанлар бўйича тайёрланган маърузалар тўпламларининг чоп этилиши ҳам яхши йўлга қўйилганки, таълимни ҳаётга янада яқинлаштирмоқда.

Университетнинг фундаментал кутубхонаси фондида шу кунда 1.307.111 номда ҳар хил китоблар мавжуддир. Университет талабаларга электрон ҳисоблаш машиналарини мукаммал ўргатиш ишлари амалга оширилмоқда. Барча кафедралар ЭҲМ билан таъминланган, факультетларда 12 дан ортиқ махсус ЭҲМ синфлари ташкил этилган. Талабалар ЭҲМда тест орқали ўз билимини назорат қилади, талабаларнинг рейтинг баллари ЭҲМда аниқланади ва сақланади.

Юқорида айтиб ўтилганидек, 21 йўналиш бўйича бакалаврларнинг ўқув режалари ишлаб чиқилиб, бу ишланмалар ҳаётга жорий этилмоқда. Бакалавр ўқув режаларини тузиш бўйича университетимиз кўпчилик техника олий ўқув юртларига (Тошкент автомобиль йўллари институти, Тошкент қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва электрлаштириш институти, Тошкент тўқимачилик ва енгил саноат институти, Навоий кон институти, Урганч Давлат университети, Фарғона политехника институти, Қарши муҳандис иқтисодиёти институти, Бухоро озиқ-овқат ва енгил саноати институти, Олмалиқ техникавий коллежи, Ангрен техникавий коллежи ва Чирчиқ техникавий коллежлари) бевосита методик ёрдам кўрсатмоқдалар.

Ўқув юртимиз чет эллардаги йирик фирма ва университетлар билан бевосита ҳамкорлик алоқаларини узвий боғлади. Жумладан, Франциянинг энг йирик Сарбон университети билан тузилган шартнома кон-геология йўналиши бўйича бўлиб, Тошкент Давлат техника университети қошида илмий лабораторияни очиш, талаба ва мутахассисларни ўқитиб беришни ўз зиммаларига олган. Айни вақтда 2 ходимимиз Франциянинг Сарбон университети таклифи билан малака оширишга юборилган. Иқтисодиёт билан боғлиқ бўлган барча харажатлар мазкур университет зиммасига юклатилган.

Яқинда Германия Республикасининг энг катта фирмаси «Сименс» билан шартнома имзоланди. Шартномага асосан «Сименс» фирмаси университетга ўқув ва илмий ишлар ижросига мўлжалланган технологик жараёнларни автоматлаштиришга, тажриба лаборатория асбоб-ускуналарини маблағсиз етказиб беришга қаратилди. Шу билан бирга улар бизнинг мутахассисларимиз ҳамда талабаларимизга сабоқ ўргатиш учун Германия Республикасига таклиф этдилар.

Талабаларнинг дарсларни ўзлаштиришига ҳам университетда катта аҳамият берилади. Бунга мисол тариқасида ҳар йили ўтказиладиган фанлар бўйича олимпиада натижаларини кўрсак бўлади.

Ислоҳотлар даврида профессор-ўқитувчиларга қўйиладиган талаблар ҳам кундан-кунга ошиб бораяпти. Улар ёшларга таълим бериш билан кифояланиб қолмасдан, уларга ахлоқий қадриятларни ҳам ўргатишни педагогик бурч қилиб олганлар.

Олий ўқув юртимизда ишлашни истаган педагог олимлар, аниқроғи профессор — ўқитувчилар фақат шартнома асосида олинади. Уларга қўйиладиган талаблар бажарилиши шарт қилиб белгиланган.

Президентимиз айтганларидек, «Элим деб, юртим деб ёниб яшамоқ керак» шиорига амал қилган ҳолда энг аввало, талабалар орасида тарбия ишларига муҳим вақолат сифатида катта аҳамият бериш, ўтиладиган ҳар бир соат машғулот заминида мавзунинг назарий жиҳатини амалиётга жорий этиш, илмий ишланмалар яратиш муаммолари талаб қилинган.

Юқорида келтирилган факт ва талқинлар кўринишдан бир ахборотга ўхшасада, унинг силсиласида олий таълим жараёни ёритилди. Бу, мустақил республикамизда ягона техника университетида турли соҳалар бўйича муҳандисларни юксак малакали мутахассислар қилиб тайёрлаш демакдир.

Мутахассис кадрларни талаблар даражасида тарбиялашни эслатганимдек, ривожланган капиталистик мамлакатлар техника олий ўқув юртлари тарбиявий ўқув дастурларининг биз учун ибратли бўлган томонларидан моҳирлик билан фойдаланишни ҳам амалга оширдик. Бу нарса ислоҳот даврида миллий муҳандисларнинг илмий ва амалий савиясининг оширилишида, етук мутахассислар тайёрлашда катта ёрдам бермоқда.

Бир сўз билан айтганда, муҳандислар маскани бўлган техника университетида ислоҳотлар даврида таълим-тарбия жараёни маълум янги йўналишда давом этмоқда.

Тўлқин МИРКОМИЛОВ,
Ўзбекистон Республикаси Фанлар академиясининг академиги, университет ректори.

АБАДИЙ МАВЗУ

Ижодкор учун йиллар ўтиб эскирмайдиган бир мавзу бор. Бу она-Ватан ва унинг сўлим табиати мавзуси...

Халқаро маданий-маърифий алоқалар миллий уюшмасида 10 нафар ёш рассомнинг ана шундай картиналари намойиш этиляпти.

Кўргазмада асарлари билан қатнашаётган ёш рассомларнинг номлари бугун нафақат республикамизда балки чет элларда ҳам маълум ва машҳур. Уларнинг бу галги кўргазмаси ана шундай бахтга мушарраф этган истиқлолимизнинг 5 йиллигига бағишланади.

Кўргазмани республика ёшлар «Камолот» жамғармаси ҳамда Ўзбекистон Рассомлар уюшмаси ҳамкорликда тайёрлаган.

(Ўз мухбиримиз.)

Дил сўз

УМИДИМИЗ КАТТА

Бола тарбияси — ўта нозик масъулиятли вазифа. Бу ўқитувчидан катта тажриба, собитлик ва сезгирлик талаб этади. Ўз вақтида кўрсатилган оддий ҳамдардлик ҳам ўсмирлар ҳаётига таъсирсиз қолмайди.

Айнан шу синов асноларида ўқитувчи ва ўқувчилар ўртасида ўзаро ришта бўлиб боғланади ва бу қадрдонлик «сўнгги қўнғироқ»дан кейин ҳам йиллар давомида ўз қадрини йўқотмайди.

«Сўнгги қўнғироқ»ни ўқувчилар қанчалик ҳаяжон билан ўтказсалар, биз ўқитувчилар ҳам уни шунчалик ҳаяжон ва изтироб билан кузатамиз.

Мактабни ўзига хос катта оилага қиёслаш мумкин. Йиллар давомида ўқувчилар ўз фарзандларингиздек азиз бўлиб қолади. Ўйлайманки, ўқувчилар ҳам ўз устозларига нисбатан шундай кайфиятдадирлар.

Бугун биз ана шу ҳаяжонли фурсат остонасида турибмиз. Ўқувчиларимизга ҳамиша ўз қадамларини ўйлаб мулоҳаза билан босишларини ва бу йўлда ўгит берган устозларининг маслаҳатларини доимо ёдда тутишларини тилаб қоламиз. Ва умид қиламизки, уларнинг бундан кейинги қувончу-ташвишларида мактаб ўқитувчиларини, ўзлари илм олиб, тарбия топган масканни ҳурмат ила тилга оладилар.

Ҳамроқул БОБОЁРОВ,
ўқитувчи.

Бизнинг мусоҳаба

ТОШКЕНТ ЧИРОЙ ОЧМОҚДА

—Пойтахтимизда қад ростлаётган иншоотларда ёшларнинг муносиб ҳиссаси бор, — дейди «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорацияси раиси Тоҳир Зокиров.

— Тошкент— **Ватанимизнинг пойтахти. Шундай экан, шаҳарда қурилган ҳар бир бино пойтахтга муносиб бўлиши керак.**

— Тўғри. Сиз пойтахтимизни самолётдан кузатганмисиз? Агар кимки юқоридан кузатган бўлса, Тошкентнинг гўзал эканлигига ишонч ҳосил қилади. Телеминора, «Ўзбекистон» меҳмонхонаси, Халқлар Дўстлиги саройи каби ўнлаб архитектура жиҳатидан ниҳоятда гўзал қурилган бинолар пойтахтимизнинг ҳуснига ҳолдек ярашган. Бундай ажойиб иншоотлар билан нафақат қурувчилар, балки барча тошкентликлар ҳам фахрланишади. Юртимиздаги Бухоро, Самарқанд, Хева каби қадимий шаҳарларимиз хорижлик сайёҳларни тарихий гўзаллиги билан лол қилган бўлса, пойтахтимиз ўзининг замонавий архитектура қурилиши билан уларни мафтун айлаган десам, хато қилмайман.

Айни кунларда Тошкентда жуда катта бунёдкорлик ишлари амалга оширилмоқда. Пойтахтимиз аҳолиси 2 миллион нафардан ошиб кетди. Уй-жойга, маданий-маиший ҳамда мактаб ва боғчаларга талаб катта. 1995 йил аввалги йилларга қарагада мактаб ва боғчалар қурилишини 20 фоизга кўпайтирдик. Фарзандларимиз замон талабларига жавоб берадиган шинам хоналарда тарбиялансин, деймиз.

— **Кейинги йилларда пойтахтимизнинг Эски шаҳар қисмида катта ўзгаришлар бўлмоқда. Эски уйлар бузилиб, ўрнига шинам иморатлар, кўчалар қурилди. Бугунги кунда бу ерда қурилиш ишлари қандай кетмоқда?**

— Кўпчилик яхши билади. Тор кўчалар ўрнини давр талабига жавоб берадиган кенг ва равон кўчалар қурилди. Бу ишларнинг барчаси Президентимиз И. Каримовнинг бевосита раҳбарлигида бўлди. Бундан пойтахтимиз аҳли мамнун. Айни кунларда Қорасарой ва Сағбон, Фаробий кўчаларида миллий услубда уй-жой қуришни бошлаб юбордик. Уларнинг бир қисмини йил охиригача сифатли қилиб топширишни режалаштириб қўйганмиз. Ҳозир бу ерларда катта қурилиш ишлари амалга оширилмоқда.

Қурувчиларимизнинг бир қисми ҳозирги кунда Марказий банк ва Навоий хиёбонида Республика Олий Мажлисининг янги биноларини барпо этаяпти.

Яна бир нарсани алоҳида айтмоқчи эдим. Кейинги пайтларда даҳаларда гузарлар қуришга алоҳида эътибор берилмоқда. Қоратош ва Сағбонда, Собир Раҳимов, Шайхонтоҳур, Чилонзор, Ҳамза туманлари ҳудудларида бир қанча гузарлар қураяпмиз. Президентимиз Фармони билан «1996 йил— Амир Темур йили» деб эълон қилинди. Биз қурувчилар ҳам бобокалонимизнинг 660 йиллик тўйига муносиб совға тайёрлаяпмиз. Пойтахтимизнинг марказида Амир Темур музейини барпо этаяпмиз.

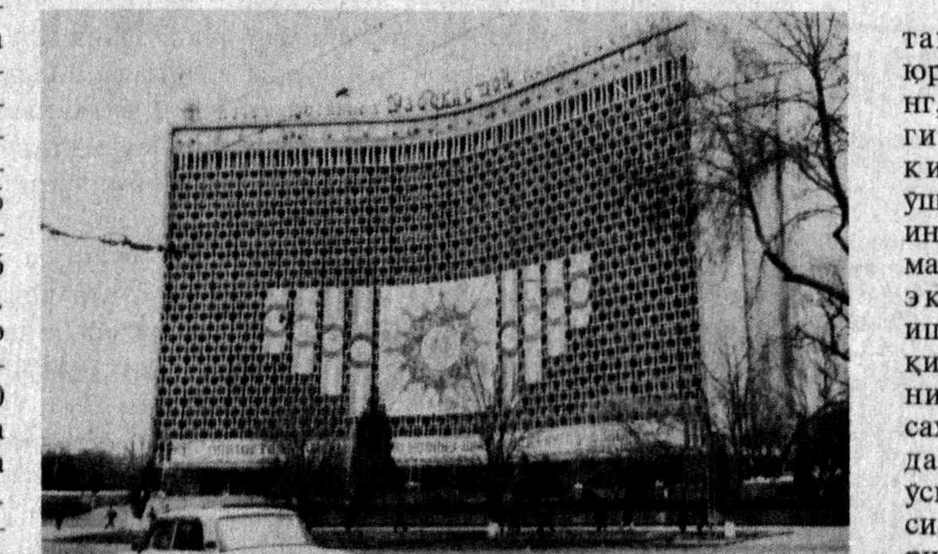

— **Ҳар бир соҳада ўзига яраша муаммолар бор. Аммо ҳозир «муаммолар кўп» деб қўл қовуштириб ўтирадиган замон эмас.**

— Бу фикрингизга қўшиламан. Давр раҳбарлардан ишбилармонликни, тадбиркорликни талаб қилади. Агар ташкилот бошлиғи ишнинг кўзини билмаса, жамоа қийин аҳволга тушиб қолиши мумкин. Тўғриси, бизда ҳам қийинчиликлар бор. Аммо, ҳаммасини ўз кучимиз билан имкон даражасида ҳал қилаяпмиз. Маълумки, Ўзбекистонда қурилиш соҳасида ёғоч ва металл масаласи муаммо бўлиб келган. Россияда «Дўстлик» қурилиш трестимиз бор. Ёғоч ва металлнинг асосий қисмини шу трестимиз орқали ҳал қиламиз. У ерда ҳам қурувчиларимиз катта бунёдкорлик ишларини амалга оширмоқдалар. Ишлаб топган пулимиз эвазига Россиядан керакли маҳсулотларни келтираяпмиз.

Корпорациямиз таркибан 49 та акционерлик жамиятига бирлашган. «Ўзбек-Англия» қўшма корхонасини тузгандик. Бу ерда ғишт ишлаб чиқаришни йўлга қўйдик. Энг муҳими қурилишнинг асосий хом-ашёси бўлган жаҳон андозаларига жавоб берадиган сифатли ғиштларни ўзимиз тайёрлаяпмиз. «Ўзбек-Исроил» қўшма корхонасида совуқ сувларни ўлчайдиган ускуналар тайёрлаяпмиз. Булар ҳам халқимизни замон талабларидан келиб чиқиб, тежамкорликка ўргатса, ажаб эмас. Тўғри, бизда бир касаллик бор. Айримларимиз «Сувни ҳам тежаймизми?» дейишади. Ахир табиат яратган барча неъматлар битмас-туганмас эмас-ку. «Ўзбекчехавташ» қўшма корхонамизда эса икки йилдан бери юк ташийдиган автомобиллар ишлаб чиқараяпмиз. Автомашиналаримиз юк ташишда қулайлиги ва кам ёнилғи сарфлаши билан бошқа транспортлардан фарқ қилади. Энг асосийси, автомашиналаримиз бугунги кун талабларига жавоб бера олади.

— **Мамлакатимиз Президенти 1996 йил 13 январда «Тошкент шаҳрида уй-жой қурилишини давлат томонидан қўллаб-қувватлашни кучайтириш тўғрисида»ги Фармонга имзо чеккан эди. Бу Фармондан сўнг «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорациясида қандай ишлар амалга оширилаяпти?**

—Пойтахтимизда аҳолининг сони ортиб бориши туфайли уй-жойга бўлган эҳтиёж ҳам шунча ортиб боради. Шу муносабат билан Тошкент давлат акциядорлик уй-жой Жамғарма банки («Тошкентуйжой-жамғармабанк») ташкил қилинганди. Президентимизнинг Фармонига кўра, 18 ёшга тўлган, Тошкент шаҳрида камида 3 йил рўйхатда бўлган ҳар бир киши мулкидан қатъи назар уй-жой сотиб олишлари мумкин.

Шунинг учун «Тошкентуйжойинвестқурилиш» уй-жой қуришга ҳам алоқида эътибор қаратган.

— **Қайси юртнинг ободлигини билмоқчи бўлсанг, ўша юртнинг бозорини кўр, деган гап бор. Кейинги пайтларда пойтахтимизда янги бозорлар қуришга алоҳида эътибор қаратилмоқда.**

— Ҳақиқатан, қайси юртга борманг, ўша ердаги бозорга кирсангиз, ўша юртнинг инсонлари нималарга қодир эканлигига ишонч ҳосил қиласиз. Бизнинг бебаҳо, сахий еримизда нималар ўсмайди, дейсиз. Деҳқонларимиз, соҳибкорларимиз ўз соҳаларининг пири бўлиб кетишган. Уларнинг меҳнатини кўз-кўз қиладиган, ҳақиқий баҳони берадиган жой эса бозор бўлади. Илгари бозорлар номигагина қуриларди. Президентимиз саъйи ҳаракатлари туфайли пойтахтимиздаги бир неча катта бозорлар қайтадан шарқона услубда, кенг, харидор учун ҳам, сотувчи учун ҳам қулай қилиб қурилмоқда. Бунга биргина пойтахтимиздаги Олой бозорини айтиб ўтмоқчиман. Бугунги кунда қурувчиларимиз Отчопар, Миробод, Паркент, Бешёғоч, Бектемир бозорларида бунёдкорлик ишларини олиб бораяпти. Бозорларимизни шарқона услубда қуришга алоҳида эътибор қаратилган. Сабаби, хориждан келган сайёҳлар Европа бозорларига эмас, Шарқ бозорига кирганлигини билиб турсин.

— **Ўзингизга маълумки, саноқли кунлардан сўнг, мактабларимизда сўнгги қўнғироқ чалинади. Қурувчи бўлишни истаган ёшлар «Тошкентуйжойинвестқурилиш» корпорациясига келса, қандай имтиёзлар бор?**

— Касбларнинг ҳаммаси яхши. Қурувчилик менинг назаримда улуғ касб. Бирон оилага уй-жой қуриб, дуо олиш, қурувчиларгагина насиб қиладиган бахт. Тошкентимизнинг жамолига маҳлиё бўлганимда, менинг қалбим фахр туйғусига тўлиб кетади. Осмонўпар, баланд биноларнинг бунёд бўлишида ҳиссам борлиги учун. Ўйлайманки, ҳар бир қурувчининг юрагида ана шундай фахр туйғуси жўш урса керак.

Тўғриси, айрим ёшлар тижорат деб, ўзларини савдо-сотиққа ураяпти. Тижоратнинг ҳам ўз қонун-қоидалари бор. Ёшларга бир нарса айтмоқчиман. Улар умрини бекор ўтказмай, яхши касб танлашлари лозим. Қурувчи бўлиш истагини билдирган ёшлар учун «Тошкентуйжойинвестқурилиш»нинг эшиклари ҳамиша очиқ. Биз шу соҳани эгалламоқчи бўлган ёшларга бағримизни очиб, «Хуш келибсиз» деймиз. Вилоятлардан келган йигит-қизларимиз эса, биринчи навбатда ётоқхона билан таъминланадилар. Ҳунар-техника билим юртларимизда ғишт терувчи, пайвандловчи, бетончи, кран бошқарувчиси каби касбларни эгаллайди. Юқорида айтиб ўтгандим, бизнинг ташқилотимиз 49 та акционерлик жамиятидан ташкил топган деб. Демак, ҳар бир аъзомиз ўз акциясига эга бўлади. Янги ишга кирган қурувчи ҳам ана шу имтиёзлардан фойдаланади. Яна бир томони, ҳар бир акция олган ишчи ўз акцияси учун дивидент ҳам олиб туради. Умуман, бизга яхши ният билан ишга келган ёшлар ютқазмайди.

— **Келажакдаги ниятларингиз?**

— Хизмат юзасидан хорижий мамлакатларда бўлганман. Гўзал шаҳарларни кўп кўрганман. Кўпгина мамлакатларда Тошкент-Шарқнинг дарвозаси дейишади. Ҳақиқатан ҳам юртимиз жуда гўзал. Ниятим— биз қураётган ҳар бир бино пойтахтимиз ҳуснига ҳусн қўшиб турса. Қурувчиларимизнинг ҳам нияти шу.

Суҳбатдош Зайниддин МАМАДАЛИЕВ.

Жиззах вилоятидаги «ёш техник ижодкорлар маркази» ўқувчилари янги ихтироларини «Болалар» деб номлашди. Ўқув тажрибаларига мўлжалланган бу машина соатига 90 километр масофани босади.

«Болалар»ни 5-синф ўқувчилари А. Носиров, Ш. Ҳазратқулов, М. Эгамбердиевлар устозлари Исамат Носиров раҳбарлигида турли яроқсиз ҳолга келган автомобиль қисмларидан йиғиб, «оёққа» турғазишди.

Ҳа, ёш техникларнинг ижодкорлигига, изланишларига тасанно айтмай, иложингиз йўқ!

Суратда: И. Носиров шогирдлари ва «Болалар» билан.

ИБРАТ

- **Нозима АҚШдан қайтади.**
- **Устознинг ишончи оқланганда...**
- **Муаллим инглиз тилини ўрганишга мажбур бўлди.**

Ўзгалар қувончини ўзиникидек билиш, унга шерик бўлиш халқимизнинг қонида бор. Нозима Мадраҳимова АҚШнинг Канзас штатига ўқишга кетаётганда Чортоқ шаҳридаги вилоят иқтидорли ўқувчилар махсус-интернат (лицейи)нинг катта-ю кичиги бирдек қувонганди. Яқинда одатдагидек мактуб олишди. Унда «... Уйга қайтишимга ҳам қисқа фурсат қолибди. Гарчи бу ерда янги-янги дўстлар орттирган бўлсам-да Ўзбекистонни, хусусан, Чортоқни ва Сизларни жуда соғиндим», каби сатрлар битилган эди.

Дарвоқе, Америка Қўшма Штатларида ўтган йили Улуғбек Дадамирзаев таҳсил олиб қайтганди. У ҳам ўз мактублари, вақти-вақти билан телефон орқали дўстларига, устозларига салом йўллаб турганди. Ҳозирда у Халқаро иқтисодиёт ва дипломатия университетининг халқаро иқтисодиёт куллиёти 1-босқичида таълим олмоқда. Устозларнинг ишончини оқлаётганлигидан ота-онаси ҳам хурсанд.

— Ўқувчиларимизнинг ҳаммаси ҳам иқтидорли, илм олишга чанқоқ йигит-қизлар, — дейди олий тоифали инглиз тили ўқитувчиси Ҳабибулло Убайдуллаев. — Барча фанларни яхши ўзлаштириш билан бир қаторда айримлари инглиз тили махсус тўгаракларида фаол иштирок этишади. Мана икки йилдирки, Америка Қўшма Штатларида бир ўқувчимиз таълим олмоқда. Шогирдларимнинг муваффақияти, бу — менинг, қолаверса, жамоамиз ҳамда мамлакатимизнинг ҳам ютуғи. Айни кунларда 25 нафар ўқувчи махсус инглиз тили тўгарагида тил ўрганмоқда.

Ишонч... Биргина мана шу сўзнинг замирида олам-олам маъно ётибди. Лицейни тамомлаётган йигит-қизлар буни қалбдан чуқур ҳис этаётганликларини эса вақт кўрсатиб бераётир. Жумладан, ўтган икки йилнинг ўзида иқтидорли ўқувчиларнинг 30 нафари олий ўқув юртларининг иқтисодиёт бўлимига кириб, мутахассисликни пухта эгалламоқда. Физика-математика фани муаллими Каримжон Муродов раҳбарлик қилган синф ўқувчиларининг 95 фоизи эса ўтган йили тест синовларидан юқори балл билан ўтиб, олий ўқув юртларига кирдилар.

— Дилингда эзгу-ният билан яшаш, ишлашдан ортиқ бахт бўлмаса керак, — дейди 33 баҳорни қаршилаган Каримжон Муродов. Имкониятларимни ишга солиб, ўқувчиларга жаҳон давлатлари тилларини пухта ўрганишларида ёрдам бериш йўлида изланишга тўғри келмоқда. Мактабда француз тилини ўқиганлигим туфайли Ҳабибулло акага шогирд тушиб, ўзим ҳам инглизчани ўрганаяпман.

Ҳа, бугун-эрта яна 100 дан зиёд ўқувчи севимли масканларини тарк этиб, олий ўқув юртлари остонасига қадам қўяди. Тенгдошларига ибрат бўлаётган бу ёшларнинг ниятлари эса улуғ...

Одилжон ИНОМОВ.

МИЖОЗЛАР БИЛАН ГАВЖУМ

Шўрчи туман нефть маҳсулотлари корхонаси Шўрчи ва Олтинсой туманларини ёнилғи — мойлаш материаллари билан таъминлайди. Яқинда бу ерда вилоят турдош корхоналарининг кўргазмали семинар кенгаши бўлиб ўтди. Энди мижозлар ёнилғи қуйиш шахобчалари ёнида бир зумда кафелари, эҳтиёт қисмлар дўконлари, мой алмаштириш нуқталари, тикув цехлари хизматидан фойдаланишлари мумкин. Энг муҳими барча хизмат кўрсатиш иншоотлари ҳашар йўли билан бирпо этилди. Семинар кенгашда корхона раҳбари Омон Бекназаров аҳолини нефть маҳсулотлари билан таъминлаш ҳамда хизмат кўрсатиш турларини кўпайтириш тажрибалари ҳақида гапириб берди.

Суратда: тикув цехи фаолиятидан лавҳа.
Б. АБДУРАСУЛОВ олган сурат.

Истиқлол қалдирғочлари

ЮРИЙ ЦОЙНИНГ ФЕРМАСИ ВА ДАЛАСИ

Тадбиркорлик ва ишбилармонлик Қорақалпоғистон қишлоқларига дадил кириб бормоқда. Кегайли туманидаги фермер Юрий Цойнинг фаолияти фикримизнинг ёрқин далилидир. Бир неча йил аввал у якка деҳқон-фермер хўжалиги тузди. Ўз сармоясига бир неча қорамол, бир-икки жуфт чўчқа сотиб олди. У пайт фермерчилик ҳаракати эндигина куч олмоқда эди.

— Худди қаршимизда «яшил чироқ» ёнгандек бўлди, — дейди Ю. Цой. — Молиявий муаммолар, ер масаласи ижобий ечилди. Ишни чинакамига йўлга қўйдик!

Фермернинг қувонч билан гапиришига тўла асос бор. Ахир, 2-3 бош қорамоли 30 бошга, 3-4 бош чўчқаси 150 бошга етди. Кегайли туман ҳокимининг қарорига биноан фермерга 40 гектар ер ажратиб берилди. Ўтган йили бу ернинг 30 гектарига озуқа экинлари экди. Натижа чакки бўлмади. 10 гектардаги шоли ҳосили ҳам оқар сув тақчиллигига қарамасдан ўртачадан юқорироқ бўлди. Йил давомида давлатга 10 тонна гўшт сотилди. Соф фойданинг ўзи 110 минг сўмдан ошиб кетди. Фермер 2 гусеницали, 2 ғилдиракли трактор харид қилди.

Фермер хўжалигининг иқтисодий аҳволи яхшиланмоқда. Аммо муаммо бор: гап чўчқаларни озиқлантириш тўғрисида кетмоқда. Чунки улар «яшин тезлиги»да кўпаяди. Қорамоллар учун озуқа масаласини ечишди. Бироқ чўчқаларничи? Юрий укаси Сергей билан маслаҳатлашди. Икки одам бир масала хусусида бош қотиришса, калаванинг учини топиш мумкин экан: шоли оқлаб берадиган тегирмон қуришди. Энди ўзлари етиштирган шолини ҳам, ўзлари яшаётган «Дарвозақум» ижара хўжалиги, бошқа яқин қишлоқлар фуқароларининг шолиларини ҳам шу тегирмонда оқлаб беришмоқда. Биринчидан, бировнинг хожатини чиқариб, пулини олишмоқда. Иккинчидан, оқланган шоли қолдиғи чўчқалар учун ем бўлмоқда.

Юрийнинг даласида айни кунда ишлар қизғин бормоқда. Маккажўхори, лавлаги экиш авжида. Шунингдек, 10 гектар ерга шоли сепилиб, сувга бостирилди.

Йўлингиз Кегайли томонларга тушса Юрий Цойнинг фермаси ва даласини бир айланинг: қишлоқдаги тадбиркорликнинг намунасини кўрасиз ҳамда янги синф — мулкдорлар синфи вакили билан танишасиз!

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ,
«Туркистон»нинг Қорақалпоғистон республикаси бўйича мухбири.

МАҲАЛЛИЙ КОМПЬЮТЕР ТАРМОҒИ

Жаҳонга юз тутаётган Ўзбекистон учун етук мутахассислар жуда ҳам зарур. Ёдингизда бўлса, ана шу мақсадларни кўзлаб, хукумат томонидан Тошкент давлат университетига 300 минг АҚШ доллари миқдорида маблағ ажратилган эди. Германия билан тузилган шартномага кўра яқинда маблағнинг тенг ярмига компьютерлар олиб келинди. Энг охирги нусхадаги бу компьютерлар 1 секундда 100 миллион мураккаб операцияни бажара олади. Энг қувонарлиси шундаки, компьютерларнинг олиб келиниши билан математика факультети негизида 4 та замонавий компьютер синфлари иш бошлади. Бу имкониятдан университетнинг барча талабалари ўқув жараёнида фойдаланишлари мумкин.

— Университетнинг бошқа факультетларига ҳам тез кунларда компьютерлар тақсимланади, — дейди биз билан суҳбатда ТошДУ ҳисоблаш маркази бошлиғи А. Абдуқодиров. — Чунки замон компьютерни талаб қилмоқда. Шу сабабли талабаларимиз етук мутахассис бўлишлари учун «ақлли машина»лардан фойдаланишни билишлари керак.

Келгусидаги режаларимиз ҳам катта. Бутун ўқув даргоҳимиз бўйича маҳаллий компьютер тармоғини ташкил қилмоқчимиз. Кейинчалик эса бу тармоқ дунё тармоғига уланади. Бу талабаларга жуда кенг имконият беради. Улар Ўзбекистонда туриб АҚШ, Англия, Германия ва бошқа ривожланган мамлакатларнинг кутубхоналари ҳамда ўқув даргоҳларидан керакли маълумотларни олишади. Факс-модем йўли билан эса ушбу маълумотларни қоғозга тушириш мумкин бўлади. Зеро, бизнинг жуда кўп қадимий китобларимиз чет элларда сақланмоқда. Уларни тўплаб халқимизга етказиш лозим. Шундагина талабаларимиз жаҳоннинг манаман деган мутахассислари билан бемалол рақобат қила оладилар.

Д. АСҚАРОВ,
Қ. ҚАЛЕКЕЕВ.
ТошДУ Халқаро журналистика бўлими 3-курс талабалари.

«Гуллаётган диёр» танловига

ДЕМОКРАТИЯ — МАЪНАВИЯТ КЎЗГУСИ

1. Демократия ҳақида мулоҳазалар

Демократия деганда домлаларимиз уқтирган, фалсафа фанида аниқ мазмунга эга бўлган «Халқ ҳокимияти» деган тушунчага эгамиз, холос. Бироқ, унинг асл мазмуни, жамият тараққиётида тутган ўрни, инсон ҳақ-ҳуқуқларини белгилашдаги вазифаси хусусида кўп ўйламаганмиз. Бунга шароит ҳам, зарурат ҳам йўқ эди. «Қизил империя» демократияни ўзича тушунди ва бизни ҳам ўз тушунчаси доирасида тарбиялади.

Демократия — кишилик тарихида инсоннинг онгли ҳаёти бошланган даврдан бошлаб унинг эрку-иродасини, хоҳиш-истагини белгилайдиган мезон бўлиб келмоқда. Албатта, бу борада кишилик жамияти шаклланиш давридан тортиб то цивилизациялашган турмуш тарзи, ҳар жиҳатдан чуқур илдиз отган давлатчилик ва шу асосда маълум тартиб-қоидага кириб қолган аниқ йўналишлар ўртасида катта фарқ бор. Чунки, асрлар мобайнида одамлар дунёқараши ўзгариб, талаб-эҳтиёжлари ошди.

Демократия бевосита жамият тараққиёти, унинг сиёсий, ҳуқуқий, маънавий ва бошқа жиҳатлари билан бирга ана шу жамиятни ташкил этган аҳоли умумий дунёқарашини ўзида мужассам этади. Зеро, ҳар қандай давлат ўз ҳуқуқий асосига, сиёсий режимига, бошқарувидаги аниқ тамойилларига эга бўлмаса, фуқаролар эса ўз ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиш билан бирга жамият ва давлат олдидаги, ўз мамлакати истиқболи йўлидаги вазифалари ва бурчларини тўла англаб олмаган тақдирда демократия ўзининг том маънодаги мазмунига ва жаҳон тажрибасида исбот қилинган моҳиятига эга бўла олмайди.

Жаҳон давлатчилиги тарихи турли даврларда турлича давлат тизимларини ва бошқарув йўналишларини кўрган. Демак, инсон ва жамият, давлат ва фуқаро ўртасидаги муносабатлар турли даврларда турлича тус олган. Ана шундан келиб чиқиб ер шарининг турли минтақаларида халқлар дунёқараши, турмуш тарзи, анъаналари ва урф-одатлари асосида турлича режимлар, тартиб-қоидалар ва русумлар дунёга келган.

Жаҳон давлатчилиги тажрибалари тобора бойиб, халқнинг ўзлигини англаши жараёни тобора тезлашиб боргани сайин демократиянинг шакли ва унинг жаҳон тараққиётида тутган ўрни хусусидаги мунозаралар кескин авж олди. Айниқса XX аср кишилик тарихида кескин бурилиш ясади. Ер куррасида икки қарама-қарши ижтимоий-сиёсий тузумнинг пайдо бўлиши дунё давлатчилиги тажрибасида ва жаҳон халқлари тафаккурида кескин бурилиш ясади. Икки лагерь ўртасидаги сиёсий, ҳуқуқий, иқтисодий ва мафкуравий рақобат инсон ҳуқуқларини маълум бир тартибга солиб туришга, уни ҳимоя қилишга қодир бўлган бир қатор халқаро ташкилотларнинг пайдо бўлишига эҳтиёж сезилди.

Тоталитар тузумда инсон ҳуқуқларининг чекланганлиги, мафкуравий якка ҳокимлик жамият маънавий тараққиётини чеклаб қўйди. Бу биринчидан. Иккинчидан, Осиё, Африка ва Лотин Америкасида озодлик учун кураш, миллий давлатчиликка замин яратиш ва шу асосда инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, ҳар томонлама баркамол демократик жамиятни вужудга келтиришга интилиш кучайди. Натижада ана шу қитъаларда миллий озодлик ҳаракатлари авж олди. Бу ҳаракатлар замирида инсониятнинг азалий орзу-умиди — озодлик ва ҳуррниятга эришиш, эркин яшаш эҳтиёжи ётарди.

Қадим Шарқда азалдан ҳуқуқий демократик давлатчилик ва фуқаролик жамиятининг турли элементлари мавжуд эди. Бунга узоқ ўтмишимиздан Афросиёб ва Қорахонийлар, Хоразмшоҳ, Темурийлар ва бошқа қатор сулолалар давлатчилигини мисол келтириш мумкин. Бу даврларда ҳақиқат ва адолат ғояси ниҳоятда баланд кўтарилгани ва бутун мамлакатда аниқ тартиб-интизом ўрнатилгани натижасида инсон ҳаёти, аҳоли турмуши кафолатланганлиги билан алоҳида ажралиб туради. Агар ана шу даврларда сўз ва фикр эркинлиги, ғоялар қарама-қаршилиги мавжуд бўлмаганда эди, бу қадимий маконда фан, маданият ва маънавият жаҳон тараққиётида бу даражада кучли таъсир кўрсатмаган бўлур эди. Шарқ уйғониш даври ва кескин юксалиш пайтларида дунёвий илмлар билан Ислом маданияти назарияси ва фалсафаси уйғун ҳолда тараққий топди, турмуш тарзимизга айланиб қолди. Акс ҳолда Ислом динининг буюк намоёндалари, уламолари ва фузалоларининг дунё тан олган асосий кўпчилиги қадимий Турон заминида етишиб чиқмас эди. Бу бизга «дин — афъюндир» деб ўргатиб келинган, бизни худосизликка-имонсизликка ва эътиқодсизликка даъват этган, жаҳолат йўлини тутган ёлғон мафкуранинг ёлғон умридан дарак бергандек, Ислом дини ва Шарқ турмуши фалсафасининг абадиятини, ҳақиқати ва қадриятларини ҳам бегилайди. Соҳибқирон амир Темурнинг биргина «Куч адолатда» деган сўзида ҳуқуқий демократик давлатнинг ҳам, фуқаролик жамиятининг ҳам, инсоннинг яшаш ҳуқуқи ва унинг барча эркинликлари ҳам мужассам бўлган. Айни пайтда ҳозирги замон демократик ҳаракатлар илғор тажрибаларининг ўқ илдизини, бош йўналишини ташкил этади.

Албатта бу анча-мунча мунозарали масала. Мамлакатимизда янги тарихий шароитларда янгича давлатчилик қарор топаётган бир пайтда демократия, фуқаролик жамияти, аҳоли ва жамият, фуқаро ва давлат ўртасидаги муносабатлар турли соҳа мутахассислари ўртасида турлича талқин этилмоқда. Бироқ, ҳар қандай хулосалардан қатъий назар, қадимий шарқ давлатчилигида инсон эрки, ҳақ-ҳуқуқлари кўп жиҳатдан ҳимоя қилинган ҳамда ўз даврининг талаб ва эҳтиёжларидан келиб чиқиб инсон озодлиги ва хатти-ҳаракатлар эркинлиги таъмин этилган эди. Бу айни демократик жамиятнинг муҳим ва асосий белгиларидан ҳисобланади.

Энди биз бутунлай янги тарихий шароитларда яшаяпмиз. Жаҳон демократик жараёнлари тобора чуқурлашган, унинг имкониятлари анча кенгайган, одамларнинг онглилик даражаси бир мунча ошган бир пайтда яшаяпмиз. Жаҳон воқеаларидан ва ижтимоий-сиёсий жараёнларидан хабардор бўлиш ва бу жараёнларнинг мамлакатлараро, минтақалараро ва қитъалараро таъсири тобора кучайиб бораётган бир шароитда кун кечираяпмиз. Буларнинг барчаси инсон онги, тафаккури ва қалбини ҳеч қачон четлаб ўтмайди. Энди демократиянинг шунчаки оддий «эркинлик», «ҳуррият», «озодлик» деган тушунчалари ва айни пайтда «халқ ҳокимияти» деган мазмуни ҳам бир мунча ўзгармоқда. Жумладан, демократиянинг маданияти, маърифати, одамлар ўртасидаги муносабатлардан тортиб дунёвий муаммоларни ҳал этишгача бўлган низо, муроса ва якдиллик, унинг иқтисод, сиёсат ва фикрлар хилма-хиллиги шароитидаги вазифалари анча кенгайди.

Бизнинг яқин ўтмишимиз — «қизил империя» жаҳон демократик ҳаракатлари тамойилларига мос келадиган инсон эрки ва яшаш ҳуқуқини бир мунча чегаралаб қўйган эди. Ғоятда зўравонликка таянган сиёсат табиатан озодликни ёқтирмас ва том маънодаги демократияни тан олмас эди. Америкалик сиёсатчи Диана Ревич таъбири билан айтганда, «Тоталитар сиёсий тузумлар сустлик ва лоқайдлик кайфиятини ривожлантиради. Тузум итоаткор ва лаббайгўй фуқароларни шакллантиришга интилади. Бундан фарқли ўлароқ демократик жамиятнинг фуқаролик маданияти алоҳида шаҳслар ва гуруҳларнинг эркин равишда ихтиёр этган фаолияти туфайли шаклланади. Озод жамият фуқаролари ўз манфаатлари йўлида ҳаракат қиладилар, ўз ҳуқуқларидан фойдаланадилар ва ўз ҳаётлари учун масъулиятни ўз зиммаларига оладилар». Ана шу масъулиятнинг ўзи одамни жамият олдидаги бурчини ҳам, жамият ва шахс ўртасидаги муносабатларни ҳам белгилайди. Бу бевосита шахс, жамият ва демократия тушунчаларининг ўзаро боғлиқлигини, муносабатлар ўртасидаги маданиятни белгилайди.

Ўтиш даврида, жамият бир турдан иккинчи бир турга айланаётган пайтда, айниқса тоталитар тузумдан эркин фуқаролик тузумига ўтаётган бир шароитда демократияни англаш, унинг бутун моҳиятини тушуниш ва масъулиятини зиммага олиш анча қийин иш. Вандербилт университетининг профессори Честер Финн **«инсонлар шахсий озодликка ташналик ҳисси билан таваллуд кўришлари мумкин, аммо улар озодликни ўзлари ва фарзандлари учун рўёбга чиқарувчи ижтимоий ва сиёсий воситаларни билиш кўникмаси билан туғилмайдилар. Бундай нарсалар қўлга киритилиши лозим. Улар ўрганилиши керак»,** дейди. Дарҳақиқат, ижтимоий ҳаёт, мамлакатда юз бераётган жиддий ўзгаришлар ва инсон ҳаётининг дахлсизлиги бевосита янгидан-янги муаммоларни келтириб чиқаради. Одамлар эса ана шу муаммоларни бирин-кетин ҳал этиш жараёнида ўз эрки ва ҳақ-ҳуқуқларини ҳимоя қилиб бораверади. Жамият тараққиётига мос равишда аҳоли «тарбияланиб», шаклланиб, баркамоллашиб боради. Бу табиий ҳол. Айни пайтда биз худди ана шундай жараёнларни бошдан кечираяпмиз.

Демократиянинг муросачилик ва якдиллик маданияти бу юқорида таъкидлаганимиздек, мамлакат ички ҳаётида ҳам, ташқи сиёсатда ҳам алоҳида аҳамият касб этади. Жумладан одамлар — мамлакат фуқаролари ўртасидаги муносабатлар қанчалик илиқ бўлса, умумхалқ ва умумдавлат манфаатлари йўлида бирлашишга ихтиёр сезилса, муаммоларни ҳал этишга якдиллик билан фаолият кўрсатилса, барча учун умумий бўлган вазифалар олдида масъулият чуқур ҳис қилинса — бу деморатиянинг мамлакат ички ҳаётидаги маданиятини, нечоғлик бой маънавий қиёфасини белгилайди.

Демократиянинг ташқи сиёсатдаги кўриниши бу бевосита Президент Ислом Каримовнинг дунё муаммоларини ҳал этишдаги ёндошувига жуда мос келади. Жумладан:

— Президент Каримов тасаввурида ҳар қандай можароли масалаларни тинч йўл билан ҳал этиш, музокаралар йўли билан фикр алмашиш ва энг тўғри, ҳамма учун бирдай манфаатли бўлган хулосаларга келиш;

— Ҳар қандай зўравонликларга, тазйиқ ва куч ишлатишларга қарши равишда шарқона муносабатлар илмини эгаллаш — демакки, шарқона демократия тамойиллари асосида иш юритиш.

Дарҳақиқат, Шарқда, Шарқ давлатчилигида ҳар қандай зўравонликлардан ҳоли ҳолда масалаларни ақл-идрок билан, рўйи-рост ва ошкора мулоқот қилиш асосида ҳал этиш тамойиллари мавжуд. Бу ҳар қандай жиррақиликдан холи бўлган, ақл-идрокка ва донoликка асосланган, ҳар қандай сиёсий мухолиф билан ўзаро ҳурмат асосида гаплаша олиш, мунозара қила билиш, охир оқибатда ўз фикри ва ғоясининг тўғрилигига ишонтира билиш каби Шарқона муносабатлар илмини — дипломатияни талаб этади.

Ўзбекистон раҳбарининг ана шундай муносабатлари ҳозирги замон жаҳон демократик ҳаракатларининг энг илғор тажрибаларига жуда мос келади ва ҳатто, уни бойитмоқда. Бу Ер юзидан ҳар қандай зўравонлик ва куч ишлатишни рад этиш билан бирга, жаҳон сиёсати маданиятини оширишга даъват этиш орқали сиёсатда демократик тамойилларни олиб киришнинг ўзбекона йўлидир. Зотан АҚШлик сиёсатшунос Диана Ревич фикри билан айтганда, **«Иттифоқ тузиш демократик жараённинг асл моҳиятини ташкил этади. У муштарак манфаатлар замирида бирлашган гуруҳларни бошқалар билан музокаралар олиб бориш, келишувга эришиш ва конституцион тизим доирасида иш олиб боришга ўргатади. Иттифоқ тузиш сари интилар экан, ўзаро фарқлар мавжуд гуруҳлар тинч йўл билан мунозара олиб бориш, ўз мақсадларига демокартик йўл билан эришиш ва пировардида хилма-хилликлар мавжуд дунёда қай тариқа яшаш кераклигини ўрганадилар».**

Демократия бир йўла қурилган бино ёки доимий бир хил тарзда ўзгармай турадиган буюм эмас. Балки, у доимий ҳаракатдаги ҳодисадир. Айни пайтда у жамият тараққиёти ва мавжуд сиёсий режим таъсирида ўзини-ўзи тўлдириб, бойитиб, янги тарихий шароитларда янгича мазмун касб этиб борувчи воқеликдир. Мухтасар қилиб айтганда демократия тажрибага асосланган ва доимий равишда мазмунан бойиб шаклан баркамоллашиб, моҳиятан чуқурлашиб борадиган ҳаракатдаги фаолиятдир.

Нарзулла ЖЎРАЕВ.

1996 йил — Амир Темур йили

ОБИДАЛАР ЧОРЛАГАНДА

«Ҳар кишинингким бир ишга машғуллиғи бор эди, нияти ва ғарази ул эдиким, бу ишни камолга тегурғай».
Заҳириддин Муҳаммад Бобур.

Мақбарада Соҳибқирон ором олиб ётибди. Орадан неча асрлар ўтди, неча-неча авлодлар ва насллар алмашинди. У ҳамон одамлар қалбида яшамоқда. Биз безовта бўлсак, унинг ҳам арвоҳи нотинч бўлади, ножўя қадам ташлагудек бўлсак руҳи озор чекади. Ҳа, хом сут эмган бандамиз-да, гуноҳи азимга ботган кезларимиз ҳам бўлди... 41 йилнинг июнь ойида буюк давлат арбобининг муқаддас ҳокини оёқ ости қилдик. Онгимизни, шууримизни гумроҳлик, густоҳлик жаҳолат занжирлари боғлаб олганлиги сабабли шундай бўлди.

Гўё «эзгу» илмий мақсадлар ҳақида, ўша улуғ салтанат тарихини пухтароқ ўрганиш хусусида кўп гапиришган эди. Гўё шу ниятда тенги йўқ саркарданинг бош чаноғи суяги, астағфируллоҳ, қулма-қул бўлиб кетди. Тавба, минг тавбаки, оддий паргор ва чизғич сингари Герасимовнинг иш столида турди. Ажаб дунё экан-да!

Худди шу аснода антрополог олим, туркий халқлар бошини қовуштирган улуғ лашкарбошининг беухшов бюстини ясадики, бу «асар» ҳатто ўзбек қомуси саҳифаларини «безаганини» кўриб ёқа ушлашдан бошқа илож қолмайди.

Аммо ҳаёт берган бу аччиқ сабоқ бизга кор қилмади чоғи, орадан 45 йил ўтиб, саксонинчи йилларнинг ўрталарида яна Москвадаги марказий ҳокимиятнинг тазйиқи билан Ўзбекистонга чорак аср бош бўлган зотнинг майити қўзғатилди. Яна ҳаммаёқ сув қуйгандек жим-жит. Яна, ўша эски ақида: «Сен менга тегма, мен сенга тегмайман». Бу ўринда Соҳибқироннинг «Шер йигитни номус ўлдирар», деган ҳикматини эслаш кифоя бўлса керак.

«... Сендан нима қолди, вайронами ёки кошона», — Жисму-жони ўртаниб куйлайди ҳофиз. Ҳа, дарвоқе... нима қолди? Лаҳадни очганлар қўлида уларни қаро ерга тенглаб тупроқ қолди... Амирнинг дастида эса, соҳибини нурга йўғириб ул зот барпо этган обидалар...

Темурийлар хилхонаси бобокалонимизнинг Самарқанддаги улуғ иншоотларидандир. Бинога кўрк бағишлаб турган нилий, ғарабий гумбаз — гумбаз эмас, балки Амир Темурнинг шоҳона тожи янглиғ кўринади. Хилхонада соҳибқирон бошида унинг пири комили Мирсаид Барақанинг жасади қўйилган. Дунёни зир титратган жаҳонгир ўзининг устозига бўлган ҳурмату эъзозини ифода этиб, унинг пойига бош қўйиб ётибди.

Самарқанддаги машҳур обидалардан яна бири — «Шоҳи зинда» яъни «Шоҳ тирик, шоҳ барҳаёт», деб аталгувчи меъморий обидадир. «Гўри Амир»да ҳам шоҳ тирик, меъмор тирик, наққош ва кошинкор тирикдир. Бунинг учун ўша ғарабий гумбазнинг ички безагига, девордаги нақшу нигорларга назар ташлашнинг ўзи кифоядир: 1424 йилда Муҳаммад Тарағай Улуғбек қурдирган долон орқали яна бир карра мақбарага кирайлик. Ташқи гумбаз баланд пояга ўрнатилган. Зиёратхона кенг ва маҳобатли, безаклари аксар олтин ҳал билан пардозланган. Булар заминига ложуворд ранг нақшлар чизилган. Гумбаз остидаги бўртма қоғоздан ишланган кундал ниҳоятда гўзал. Изораси яшил тошдан терилган.

Темурийзодалар хилхонасининг, ҳаттоки ақлни шоширибб қуювчи, аммо дилларга фараҳ бағишловчи безаклари, камалак рангидан андоза олгандек товланаётган кошинлар, жимжимадор сиркор ғиштлар, куфий ва сулс ёзувидаги қуръон оятлари бу фоний дунёнинг бебақолигини ва айни пайтда ҳаёт сурури, яшаш гаштию, завқини най навоси янглиғ куйлаётгандек...

Иморат ниҳоятда пишиқ-пухта қурилган. Пойдеворнинг чуқурлиги 4,5 метрга етади. Ғиштлар ганч қоришма билан терилгани боис, бу муаззам бино қарийб 6 асрдан бери табиат хуружларию, уруш талотупларига дош бериб, ҳамон қўр тўкиб турибди.

Мақбара 1403 йилда тахт вориси Муҳаммад Султоннинг бевақт вафотидан кейин қурила бошланган.

Қуралаётганида ҳам, ундан кейин ҳам бу ТУРБАТ*, мумтоз меъморчилигимизнинг бу дуру гавҳари — ҳамиша халқ ва ҳукмдорларнинг, фузалою уламонинг диққат эътиборида бўлган. Испания элчиси Клавихонинг шоҳидлик беришича, бу бино битай деб қолганида, уни кўришга келган Амир Темурнинг ташқи гумбаз ҳажми ва баландлигидан кўнгли тўлмаган экан. Шунда меъмору муҳандислар шоҳ амру фармонини бажо келтириб, гумбаз таглигини кўтаришиб уни янада салобатлироқ қилишга муваффақ бўлишган.

XIV асрнинг ўрталарида Самарқандга келганида Алишер Навоий ҳазратлари албатта, Темур мақбарасини тавоф этган ва эҳтимолки, шундан илҳомланиб қуйидаги дурдона мисраларни (архитектура фанлари доктори П. Ш. Зоҳидовнинг тахмини — С. Н.) битган бўлсалар ажаб эмас:

Сақфу асрофин айлабон заркор,
Олтину ложувард бирла нигор,
Барча яшму сатоғ изора,
Лек фарши рухом якпора.
Тоқлар боғлабон ниҳоятсиз,
Зеб ҳар тоқи ичра ғоятсиз.

Халқимизнинг пойидор зиёратгоҳи бўлган «Гўри Амир» атрофида «Боғи дилкушо»дек жаннатий маскан ва хиёбонлари қайтадан бунёд этилмоқда.

Академик Галина Пугаченкова, тарихий манбаларга асосланиб, Гўри Амир обидасининг жанубида боғ бўлганини таъкидлаган эди. Агар биз мақбаранинг жанубий этагида ўша давр руҳида боғ бунёд этсак, архитектура ландшафтини яъни ёдгорлик атрофидаги табиий шароитни тиклаган бўламиз. Бино ва унинг атрофи кўркига кўрк қўшилади, гўё биз Гўри Амирни XV аср кишисининг кўзи билан кўрган бўламиз.

СОҲИБҚИРОННИНГ Самарқанддаги яна бир олий иморати «Бибихоним» жомъе масжидидир. Синчков Заҳириддин Муҳаммад Бобур, бу масжидни қуйидагича тасвирлайди: «Яна Оҳанин дарвозасига ёвуқ қалъанинг ичида бир масжиди жумъа солибтур, сангин, аксар. Ҳиндистондан элтган сангтарошлар онда иш қилибтурлар. Масжиднинг китобасида бу оятни андоқ улуғ хат била битибдурларким, бир қурух ёвуқ ердан ўқиса бўлур. Бу ҳам бисёр олий имораттур.» Амир Темур бу олий иморатни қурдиришга киришар экан, «Бибихоним» ўз миқёси ва безакларининг бетакрорлиги, шарқ гилами нақшларидек ёйилиб туриши жиҳатидан дунёдаги жаъми масжидлардан, жумладан Деҳлининг Жумъа масжидидан устун туриши лозимлигини талаб қилди. Бу қурилиш яна шуниси билан эътиборга молик бўлдики, унда Ўрта Осиё, Эрон ва Ҳиндистонлик меъмору усталар ҳамкорликда ишладилар. Аввало ҳозирги замон ибораси билан айтадиган бўлсак, танлов асосида минтақадаги ижодкорлар яратган лойиҳаларнинг энг яхши жиҳатлари саралаб олиниб, тарҳу тарзда мужассам этилди.

Бу ижодий ҳамкорликнинг меваси бўлган «Бибихоним» масжиди мусулмон шарқидаги меъморчиликнинг шоҳ асаридир. Машҳаддаги Имом Ризо масжидини Ҳиротдаги Жума масжидини ва Бухородаги Калон масжидини қурган меъморлар бу бебаҳо тажрибадан баҳраманд бўлдилар. Айтиш мумкинки, ўшал устод аждодлар иши уларга илҳом сарчамаси бўлди.

XIV аср охиридаги қурилиш конструкцияси ва қурилиш ашёлари бу қадар салобатли ва залворли обидага дош беролмай қолди. Бунинг оқибатида ҳатто, Амир Темур ҳаётлигида ҳам гумбазлардан ғиштлар кўчиб туша бошлаганди. Ҳозирда ҳам бизга исми номаълум бўлган меъмор истеъдодининг ёдгорлиги бўлмиш бу бино асрлар оша пароканадаликка учраган бўлсада, хароба ҳолида ҳам бокира ва абадий муҳаббат достони янглиғ ўтмишдаги нафосату маҳобатидан сўйлаётгандек...

АГРАДА ойдин кеча... Гумбаз ойдан-да оқ, осмонга қадалган шамдек миноралар оппоқ. Бутун борлиқ сутга чайиб олингандек. Тож Маҳал ойдинда чайқалиб, оқ кемадек солланиб сузиб кетаётгандек... Ҳа, у XVII асрдан келажакка, абадиятга томон бораяпти.

Бобурийлар даврида барпо этилган меъморчиликнинг беназир обидаси — Тож Маҳал Шоҳ Жаҳонни суюкли рафиқаси Мумтоз Маҳал шарафига Агра яқинидаги Жамна дарёси соҳилида 1630-1650 йилларда қурилган (кейинчалик Шоҳ Жаҳоннинг ўзи ҳам шу ерга дафн этилган). Агралик меъмор Усто Иса ва бошқа муҳандисларнинг лойиҳаси асосида барпо этилган бу муҳташам бинонинг баландлиги 74 метр келади. Фақат оқ, оппоқ мармардан тикланган ушбу беш гумбазли бинонинг тўрттала бурчагида ҳам тўрт забардаст минора қад кўтарган.

Тепаликнинг икки томонида масжид ва галерея бор, дарё томонда қизил қумтошдан девор кўтарилган. Бинонинг олд томонидаги ҳовуз ва фавворалар гулзор ва сарв дарахтлари яшнаб турган ажойиб боғ Тож Маҳал кўркига кўрк қўшибгина қолмай, яхлит бир меъморий ансамбль ташкил этади. Ички ва ташқи безаклар — қимматбаҳо ва нимқимматбаҳо тошлар қадаб ишланган безаклар, яхлит тошлардан ниҳоятда нозиклик ва катта маҳорат билан нақшлар кесиб ишланган мақбаларларнинг изораларини кўриб кишининг бу гўзаллик бу нафосат қаршисида ақли лол қолади. Қадимий Ҳиндистон монументал санъатининг инжу — дурдонаси бўлмиш бу обида ўзининг қурилиш конструкцияси бобидаги аниқ ва равшанлиги ҳамда маҳобатлилиги билан киши диққатини тортади. Шу ўринда Тож Маҳал жаҳоннинг етти мўъжизасидан бири эканини эслашнинг ўзи кифоядир...

Гарчи мақбара бундан қарийб 3,5 аср илгари қурилган бўлса ҳам, унинг илдизлари анча теранроқ. Санъат обидаси сифатида меъмор ва наққош муҳандис ва коргар ҳаёлининг қанотли тулпори тариқасида у Гўри Амир ва Шоҳи Зиндадаги меъморчилик анъаналарининг давом эттанлиги билан ҳозирги авлодларга айниқса қадрлидир. Шу маънода Мумтоз Маҳал мақбараси Самарқанд архитектура мактаби, кенгроқ маънода Марказий Осиё мактаби анъаналари руҳида етилганки, уни Ҳинд ва Ўзбек халқ меъморчилиги тарихидаги ёрқин юлдуз дейиш мумкин.

Мутахассислар XIV-XV асрлардаги Макзий Осиё маданиятини Ғарб ренессансига ўхшатадилар. Дарҳақиқат, Темурийлар даври ренессанси ушбу минтақа халқларини маънавий жиҳатдан бирлаштиришга хизмат қилди. Чунки, бу санъат ўша халқлар куч-ғайрати ва ижодий рағбатини катта дарёи азимнинг улкан ўзанига буриб юборган эди.

Темурийлар даври маданияти Шарқ деб аталмиш буюк ҳудудга ёғду таратиб турдики, адабиёт, тасвирий санъат, меъморчилик, халқ ҳунармандчилиги ана шу нурдан баҳра олди. Ва бу нур бугун ҳам бизни ягона, муштарак туйғу атрофига бирлашишга чорлайди.

Академик Бартольд асримизнинг бошида «туркий халқлар туғма аскар, агар улардаги шу қудрат, жасорат ва шижоат яратувчиликка бахшида этилса, дунёда буларнинг олдига тушадиган эл-улус бўлмас эди», деб ёзган экан. Бундан уч йил муқаддам эса, етук иқтисодчи олим, Туркиянинг собиқ бош бошқони, марҳум Турғут Озал Тошкентда бўлиб ўтган журналистлар билан учрашувда, «XXI аср — туркий халқлар асри бўлади», деб ишонч билдирган эди.

Юзакироқ қараганда, бирибирига зидроқ туюлган бу мулоҳазалар аслида битта нишонга уриб турибди.

Ҳазрат Амир Темур турон аҳлини бутун жаҳонга намоён этди. Олти аср деганда замон айланиб, биз яна жаҳон айвонида ўзимизга хос ва мос мавқега чиқа бошладик...

Бинолар бунёд этиш, иморатлар қуриш қон -қонига сингиб кетган бобокалонимиздан ўрганиб, Тошкентнинг Эски шаҳарини қайтадан қуряпмиз. Илгари ҳеч қайси тузум Сағбон, Қора Сарой, Чорсу ва Эски Жуваларни шунчалик обод қилишга журъат қилмаган эди.

... Мен ҳар куни ишга Амир Темур хиёбони орқали ўтиб келаман. Буюк инсон ҳайкали қошида бир зум тўхтаб, ҳаёлга толаман. Шунда гойибона бўлса ҳам Амир ҳазратларига мурожаат этиб, «Бобожон, арғумонингиз жиловини бир дамгина бўш қўйинг, озод ва обод Ватанни бирга айланайлик», дегим келади.

Сурайё НАЗАРХЎЖАЕВА
журналист.

*Турбат — мақбара

Спорт

ЎЗБЕКИСТОН САМБОЧИЛАРИ ЖАҲОНДА УЧИНЧИ ЎРИНДА

Россияда самбо бўйича жаҳон кубоги учун ўтказилган мусобақалар тугади. Унда 15 давлат спортчилари иштирок этди.

Узбекистонлик спортчилар бу мусобақаларда муваффақиятли иштирок этиб, умумкоманда ҳисобида бронза совринни қўлга киритдилар. Жаҳон кубоги россияликларга насиб этди. Беларус самбочилари иккинчи ўринни олди.

Мутахассислар 90 килограммгача бўлган вазнлилар орасида олтин медални қўлга киритган бухоролик самбочи Шуҳрат Хўжаевнинг маҳоратига юксак баҳо бердилар. 57 килограмм вазнли спортчилар орасида самарқандлик Фарҳод Хўжамов кумуш медални қўлга киритди.

(ЎзА).

Гул кўп, чаман кўп

ҚИЗ ҚАЛБИ

Муҳаббат — фаришта,
Кўзларинг — ришта,
Қалбима қалбингни
Боғлайди.
Қалдирғоч — андоза
Киприклар ноз-ла
Интизор кангулни
Доғлайди.
Дардингда дилпора ман
ўзим,
Мастона, вайрона ман ўзим,
Очунда ошкора ман ўзим,
Нигоҳинг
Юракни
Доғлайди.
Сабоҳда томчилаб
тушмишкан,
Насими эсарда гулмишсан,
Ҳаётим ҳабиби дилмишсан,
Интизор,
Кангулни
Боғлайди.
Табассум, жилвалар,
лабхандон,
Билмассан, кўзларим
нигорон,
Ишқ қасрин айлама сан
вайрон,
Қалбима
Қалбингни
Боғлайди —
Муҳаббат фаришта,
кўзларинг ришта...
* * *
Мен Сени
Кўҳиқоф демишлар,
Эрамга элтмишам.
Капалак каноти —
Гўшанга,
Гуллар қаткўрпа,
Булбуллар тилида
Шабнам — шарбат,
Жилолар — либос,
Кўҳиқоф демишлар
Эрамга элтмишам,
У ёқда қайғунинг кўзлари
Кўрмайди,
Гуноҳ оёқлари
Синган у ёқда
Армонлар — оқпадар
Йиғи — қаландар
Мен Сени,
Мен Сени,
Кўҳиқоф демишлар,
Жаннатга элтмишам
Келсанг бас!
* * *
Маъюсам,
Кўзларинг маъюс.
Шаббода эркалаб
Майин сийпалагандаги
Япроқнинг
Илиқ титроғини
Туйган
Кўзларинг нечук маъюс?
Сўзлагин,
Сўзларинг
Қонталаш лабларни
Ёриб-ёриб,
Чўғ бўлиб
Оқсин;
Сўзлагин,
Нозик қабоқлар
Қоп-қора киприкларни
Эгиб-эгиб
Учирма қошлар
Жунбушин келтирсин!
Маъюса,
Сўзлаю
Кулгин:
Кўзларим ич-ичида,
Номсизлик салтанатида
Сен — Малоик,
Мен — султон,
Сен — Малоик,
Мен — саргардон...
Кулгин!

ШАБНАМ.

СИЗ ШУНДАЙ ОДАМНИ ТАНИЙСИЗМИ?

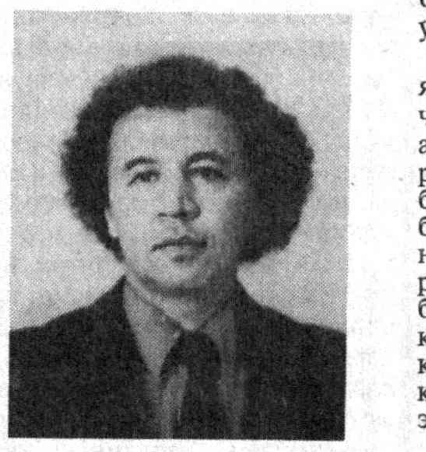

«Бу дунёда мен қадрлайдиган инсоний фазилатлардан энг биринчиси фидойиликдир», — деган эди устозлардан бири. Ҳақ гап. Инкор этиб бўлмайдиган ва исбот талаб қилмайдиган ҳақиқат бу. Чунки фидойи бўлмаган киши ҳеч қачон на касбига, на муҳаббатига, на Ватанига ва на миллатига содиқ бўлолмайди. Демак, фидойиликни ёнида тургувчи яна бир фазилат садоқатдир. Ана шу иккала улуғ фазилатни ўз дилига жо қилмоқчи бўлган инсон юрагини аввало УЛКАН МУҲАББАТ ва ИЛОҲИЙ СЕВГИ макон қилган бўлади. Энди бу МУҲАББАТни тоифаларга бўлиш, яъни ота-онага, қариндош уруғларга, оилага, касбга, дуст-биродарларга... мумкин эмас. У ўз номи билан УЛКАН МУҲАББАТдир. Энди уни кичик ҳарфлар билан ёзиб бўлмаганидек, булаклашнинг ҳам ҳожати йўқ. Чунки Фидойилик, Садоқат ва Улкан Муҳаббатга ўз юрагидан паноҳ бера олган зот — Комиллик сари юз бурган инсондир ва у ҳар қандай майдачуйда булаклашлардан юқорироқ туради.

Сиз шундай одамни танийсизми?

Мен эса танийман. Фақат уни сизга ҳам таништириш учун озгина орқага — тарихга чекинишим керак.

Бундан саккиз, тўққиз йиллар аввал узоқ қишлоқдан эндигина пойтахтга келган йигитча (шу сатрлар муаллифи) «Ёш ленинчи»дек (ҳозирги «Туркистон») газетага ишга қабул қилинди. Ушанда устозларимдан бири марҳум Мирза Карим Пирматов шундай деган эди: «Агар яхши журналист бўламан десангиз, ўткир таҳрир қилишни, мақола ёзганда чуқур мушоҳада юритишни ўрганишни истасангиз, Зайниддинни этагидан тутинг». Бу сўзларнинг остида бир дунё маъно борлигини вақт ўтиб англадим...

Биз — куни кеча таҳририят остонасини ҳатлаган тенгдошларим — ҳар қанча ғўр бўлмайлик, ҳар биримиз ўзимизча буюклик даъво қилардик. Назаримизда биздан зўр ёзадиган журналист йўқ эди. Лекин ана шу даъвогарлик билан биргаликда, тажрибасизлик панд бериб, қовун тушириб қўйган пайтларимиз ҳам булардики, бундай ҳолларда собиқ муҳарриримиз Жаббор Раззоқов берадиган танбеҳ битта буларди: «Ишлашни Зайниддиндан ўргансаларинг бўлмайдими?»

Энди Зайниддин Рихсиевнинг таржимаи ҳолини ёзиб ўтиришим шарт бўлмаса керак, деб ўйлайман. «Ёш ленинчи» — «Туркистон»нинг яқин йигирма беш йиллик қадрдонлари — муштарийлари у кишини жуда яхши билишади. Зайниддин акани чуқур мушоҳадали, ўткир мулоҳазали, баъзида дардли ва баъзан ўтли мақолаларини кўп ўқишган улар.

Фақат... Фақат у кишининг яхши шоир эканлигини кўпчилик билмайди. Зайниддин ака ўзининг шоирлик иқтидорини-да, журналистикага қурбон қилаолган фидойилардан биридир. «Нега шеърларингизни чоп эттирмайсиз?» деб сўраб қолсангиз, «Энди ёшинг бир жойга бориб қолганда ноқулай буларкан, кишига».. деб қўядилар. Шеър чиқариш ноқулай бўлса-да, ёзишни тарк этмайдилар.

Энди у кишининг шогирдлари ҳақида. Менимча Зайниддин ака ўзбек журналистикасига тайёрлаб берган шогирдлар рўйхатини тузадиган бўлсак, унда бу мақоламиз газета саҳифаларига сиғмай қолади. Чунки биз ҳаммамиз Зайниддин аканинг шогирдларимиз.

Зайниддин аканинг 50 ёшга кирганини эшитиб хонасига кирсам, ҳеч нарса бўлмагандек макет чизиб ўтирибди. У кишига қараб туриб ўйладим: «Балки нотўғри эшитгандирман, Зайниддин ака элликка эмас, қирққа кирган чиқар». Ўзларидан сўрасам, жилмайиб «Ҳа, шундай бўлиб қолибди. Мен ҳам ишхонага келиб эшитдим», дедилар. Ана энди таниган чиқарсиз бу одамни.

Зайниддин акани қутлуғ ёш билан муборакбод этиш учун бор-йўғи бир калимагина сўз топдим.

Юзга кирганингизни ҳам билмай қолинг, Зайниддин ака!

Ислом ҲАМРО.

Қутлуғ кун

ҲЕЧ БИР ГАП ҚОЛМАДИ МАЪЛУМ БЎЛМАГАН

Сен ўзингни касбингга тамоман бағишламай туриб, бирор нарса ололмаслигингни айниқса журналистика соҳасида англар экансан. Эҳтиросли ҳис-ҳаяжонлару, катта қизиқиш билан кириб борганинг — бу олам оқибатда тинч оқар дарё бўлиб, ўзани маълум бўлгунча, ўзи орзулаган кунга етишдим, демоқлик мумкин эмас.

Муқаддас опа, ёдингиздами, таҳририятимизнинг муъжаз хонаси? Ишчан, ёруғ кунларимизни бирга ўтказиб, ижоду интилишларимизни маслаҳатлашган, орзу ва мақсадларимизни бўлишган кунлар? Энди ўйлаб қарасам, сиз энг аввало катта ҳарфлар билан ёзиладиган ОНА экансиз! Мактабдан қайтган ўғлингизнинг қаерда, нима билан шуғулланаётганидан хабардор бўлишингиз, қизларингиз Матлуба ва Шаҳнозахонларнинг феълу кайфиятини билишингиз ва бир қониқиш, қандайдир соғинч билан телефон гўшагини қўйиб, ишга шўнғишингиз... Ҳа, сиз энг аввало ОНАсиз! Газетада эълон қилинган фотоларнинг сифатидан тортиб, хато ишлатилган тире ва юмшатиш белгиларигача синчковлик билан қарашингиз зукко журналистлигингиздан далолат бўлса-да, сиз барибир ОНАсиз! Назарингиздан ҳамкасб ёшлар асло четда қолмасди. Нафақат мен, балки Рохилаю Саҳобиддинлар, Гулнораю Сувонқулларнинг юриш-туриши, вазифаси ҳақида чертиб-чертиб гапиришингиз, кўнглига оладими, кўнглида қоладими, барибир кўнглингиздагини тўлалигича тўкиб солишингиз тажрибали ҳамкасбнинг донолиги дейинми, ёки онанинг зукколиги?.. Биз умрни бугун-эрта ўтказиб юборар эканмиз, бир-биримизга қилинган яхшилик, айтилган яхши сўз, самимий муомала бутун умр хотирада мухрланар экан.

Яқинда бир фильм кўрдим: ток уриб ўлган йигит, қувончқайғулардан нари бўлиб, ҳис-хаяжонлари сўлган йигит қайта тирилди ва ёмон хислатлардан нари бўлиб, яхши фазилатларни ўзида мужассамлаштирди. Бировларга қилинган яхшилик, едирган таом, қилган эзгуликлари икки оламда асқотар экан. Узаро меҳрибонлик, инсоний севги қийноқларнинг халоскори экан, — деди у. Сиз ҳам одамлардан яхшилигингизни аямайсиз. Сир эмас, сафарларда бўлганимда қувонч ва кулгуга мойиллигим боис «бу опам бунча жиддийлар» деб ичимдан зерикиш ҳам туйгандим. Аммо сиздаги жиддийликлару мендаги «зерикиш»лар журналистнинг асл қиёфасини белгилар экан. Ёдингиздами, Хоразм сафари? Эълон қилинмаган бир мақола учун бунча куйиб-ёнасиз? — дегим ҳам келганди. Аммо эндиликда «Узбекистон —Ватаним маним» қўшиқлар кўрик-танлови давом этаётган кунларда хоразмлик санъаткорларнинг чиқишларини қизиқиб кутаман. «Булбулча» ансамблининг собиқ раҳбари раҳматли Одамбой аканинг шогирдларини излайман. Илойим, кўнглингизга ҳамиша яхшилик тушсин. Чунки ўз қайсарлигингиз ва қатъийлигингиз билан кўнглингиздагини амалга оширмагунча қўймайсиз. Йиллар оша бўлса-да, ўша мақола матбуот юзини кўрди...

Сизни фарзандларига ўта меҳрибон она сифатида тан олган, ўз талаб ва истакларига вафодор журналист сифатида таниганман. Ана шу тан олиш ва танишларим боис, бугунги кунда меҳнат машаққатларининг роҳат бахш мевасини тотиб яшаётганингизга шубҳа қилмас эканман, инсон бир-бирига ҳамиша бир жумбоқ эканлигини юракдан хис қилиб тураман. Гарчанд

Ҳеч бир гап қолмади
маълум бўлмаган,
Жуда оз сир қолди маълум
бўлмаган.
Билимим ҳақида чуқур
ўйласам,
Билдимки, ҳеч нарса
маълум бўлмаган...

Муқаддас опа, ана шу маълуму номаълумлик аро келажакка отланиб, келажакда шодланиб яшаш бахти сизни тарк этмасин!

Умида АБДУАЗИМОВА

МУЧАЛ ТЎЙЛАРИ

Тошкент шаҳар С. Раҳимов туманидаги Воҳид Зоҳидов номли 146-мактабда сўнгги қўнғироқ арафасида кутилмаган байрам тантанаси бўлиб ўтди. Мактабнинг 6-синф ўқувчилари ва II нафар ўқитувчиси ўз мучал тўйларини нишонлашди. Кимнингдир биринчи, кимнинг олтин, кумуш тўйлари мактабдошлар, касбдошлар ўртасида байрам қилинди. Бу ғанимат кунларда дўстлар билан дийдорлашмоқлик, утаётган умрнинг мазмунини ўлчаб бормоқлик нечоғлик бахт.

Тўғриси, ўша куни «мучал»чилар бир-бирига ҳавас билан боқишди. Катталар кичикларга, кичиклар эса иззат эътиборда бўлган катталарга.

Тантанада республикада хизмат кўрсатган артист Муҳаббат Йўлдошева ҳам иштирок этди.

Д. АМИНОВА,
Тош ДД талабаси.

Шаҳодат Болтаева устозлигида Бухоро шаҳар болалар санъат марказининг ўқувчиси Наргиза Файзуллаева турли зардўзи буюмлар тикишни мукаммал ўрганиб олди. Суратда сиз кўриб турган зардўзи дўппини у ўз қўли билан тиккан.

Не замонлар ўтди бошдан,
Туҳматлари қаттиқ тошдан.
Бари кетди. Ҳеч нарсани ор билмади.
Қадрият-у, ҳунарини хор қилмади—
Зардўз Бухоро қизлари.

Сураткаш:
Р. АЛЬБЕКОВ.

Газета саҳифаланаётганда

НУКУСНИНГ ЭНГ ЯХШИ ҲАМШИРАСИ

Анъанавий кўрикда Қорақалпоғистон пойтахтидаги барча йирик соғлиқни сақлаш муассасаларининг сара ҳамширалари беллашдилар. Нуфузли ҳайъат қизларнинг назарий билимларини ҳам, амалий тажрибасини ҳам, ширинсуханлигини, эпчиллиги ва бошқа барча фазилатларини ҳисобга олди.

Шаҳар туғруқхонасининг ёш, ўз касбига чуқур меҳр қўйган ҳамшираси Тўлисой Сейдаметова Қорақалпоғистон пойтахтининг 1996 йилги энг яхши ўрта тиббий ходимаси — ҳамшираси деб топилди.

БОҒЧАДА — ЭТНОГРАФИЯ МУЗЕЙИ

Элликқалъа тумани марказидаги «Шодлик» болалар боғчасида шундай «музейча» пайдо бўлди. Боғча мураббиялари фаол ота-оналарнинг саъй-ҳаракатлари билан у ерга 150 тадан ортиқ экспонат қўйилди. Улар орасида қадимги даврларга, ўтмишимизга оид сопол, мис буюмларни, уй жиҳозларини, миллий кийим турлари ва бошқа кўплаб этнографик ашёларни кўриш мумкин.

— 2 та гуруҳда тарбияланувчиларимиз инглиз тилини ўрганмоқдалар, — дейди боғча мудираси Жумагул Раҳимова.

Янгибой ҚЎЧҚОРОВ.

ҚЎНҒИРОҚ ОВОЗИДАЙ ДУК-ДУК УРАР ЮРАГИМ

25 май! Битирувчилар учун ўзига хос кун. Эрталабдан мактабларда шодлик, маҳзунлик. Ахир болалик билан хайрлашишнинг ўзи бўладими? Дўстлар, ўқитувчилар, ўйинқароқлик билан-чи? Ҳаттоки ўриндиқлардаги ҳар бир чизиқлар ҳам нималаргадир гувоҳ. Ўзининг тарихи бор.

Самарқанд вилоятида бу йил 26 минг 200 нафар йигитқиз етуклик гувоҳномаси олишади. Шунча орзу, шунча ният. Мустақил ҳаётга ташланажак яна шунча қадам.

Жаранглаб чалинди сўнгги
қўнғироқ,
Ғанимат онларга қўйилди
нуқта.
Умримнинг ўн йили ўтибди,
бироқ
Неларни бажардим,
қилолдим удда?

Ана шундай ўй-фикрлар бугун ҳар бир битирувчи ёшнинг кўнглидан ўтиши табиий.

Мактаб — муқаддас даргоҳ. Бу ерда болалик яшайди, беғуборлик яшайди. Бу ерда инсон умрининг энг ширин, тотли дамларига дуч келасиз. Қани, минг бойвучча бўлсангизда, минг катта лавозимда ишласангиз-да, болалигингизнинг лоақал бир соатини қайтаришга қурбингиз етадими? Бу саволнинг ўзи ўринли эмас. Ҳеч қайтаролмайди!

Мактабда ҳар куни бир хил ҳаёт давом этади. Қўнғироқ. Дарслар. Ўқитувчи-ўқувчилар. Ўқиш, билим олиш — бу ернинг талаб этиладиган ва бажарилиши шарт бўлган шиоридир.

Муҳаббат Ёдгорованинг салкам ўттиз йиллик умри Челак туманидаги Фозил Йўлдош номли мактабда ўтмоқда. Болалар-ку, болалар, ҳар йили худди мана шу бугун опанинг қалби ҳам алланечук ҳислардан шодланади, қийналади. Бу кайфият ҳар йили бир бор такрорланади. Кечагина сўнгги қўнғироқдан кейин ўқитувчиларининг бағрига кўз ёшлари билан сингиб кетаёзган ўқувчиларнинг кўпчилиги бугун ўқитувчи бўлиб ана шундай ҳолатнинг гувоҳи, иштирокчиси бўлиб ўтиришибди. Ана, Бувражаб Аҳророва, Кубаро Ҳикматова, Дилбар Собиржонова, Фарҳод Қувондиқов каби ёш ўқитувчилар. Мана шу даргоҳнинг собиқ ўқувчилари. Уларнинг сўнгги қўнғироқ кунларидаги ҳолатлари опанинг ҳалиям кўз ўнгида турибди.

Ҳамма безанган. Куй-қўшиқ янграмоқда. Гуруҳ-гуруҳ ёшлар ўзаро суҳбатлашмоқда. Бир гуруҳи кекса ўқитувчиларни ўртага олишган. Қучоқлар гулларга тўлди. Юракдаги дил сўзлари гулларга кўчган. Қўнғироқнинг овозидай юрак дукурлайди. Дилда минг битта эҳтиром сўз устозларга. Тилга қийнала-қийнала чиқади баъзилари титроқдан, ҳаяжондан.

Бу йил мактабга илк бор келганлар битирувчиларга ҳурмат, ҳавас билан боқишади. Улар ҳамма нарсага ҳайрат-ла тикилишади. Кимнидир йиғлаши ҳам, кимнингдир шеър ўқиши ҳам уларга эртаклардагидек сирли, ажойиб бўлиб туюлади.

Ана, Дилафрўз Жабборова ва Зайниддин Шариповлар. Муҳаббат опа уларни кузатаркан, мийиғида кулиб қўйди. Қизлар барибир кўнгли бўшлигига боришади-да. Эрталабдан бери уларнинг ҳали нечасини кўз ёшини кўрди. Йигитлар-ку, уларнинг давраси шўх-шодон. Ўқитувчиларнинг койишлари, танбеҳларидан озод бўлишаётганидан, дарс тайёрлагани-тайёрламаганини ҳар куни кимдир текширишидан қутилганига шод. Албатта, бу вақтинчалик озодлик. Ҳали бирор ўқув юртига ўқишга киришса, ўқитувчиларининг терговлари, койишлари уларнинг келажакда қийналмаслиги учун бўлганлигини тушуниб етишади. Майли, омон бўлишсин. Ҳаётда ўз ўринларини топиб кетишсин-да.

Устоз тилаклари. Бу тилакларнинг ҳар бири она сути каби пок, азиз, қадрли. Улар она тилаги каби меҳрли, керакли. Улар ота нияти каби залворли, шукуҳли.

Хосият Жуманова, Ноила Бердиева, Муродилла Шарипов, Файзи Аҳмедов каби кекса устозларнинг босиқлиги ана шундан. Ўн йиллик болаларининг бағридан учирма бўлаётганлигига, яна шунча бола ҳаётга йўлланма олаётганига оталарча кузатувчилиги ана шундан.

Йилларнинг ўзи тарбиячи. Энг оқил, энг тўғри. Болалик шўхликка мойиллик бўлса-да, инсоннинг келажакда ким бўлиши ана шу йилларда шаклланади. Мактабдаги тарбия, таълим келажагининг пойдевори бўлади. Буни ҳар бир битирувчи йиллар ўтгандан кейингина англаб етади. Ҳаётда дуч келадиган ҳодиса, воқеа, вазиятларда ўзининг нималарга лойиқлигини ўзи тафтиш қилгандагина англайди.

* * *

Нигора Холбўтаева Булунғур туманидаги 2-мактабнинг битирувчиси. Мактабнинг кўзга кўринган аълочи ўқувчиси эди. Бугун у ҳам сўнгги қўнғироқ овозини эшитиб турибди. Қизиқ, бу қизалоқнинг кўнглидан нималар ўтаяпти?

— Битирув кечаси, сўнгги қўнғироқ тантанасининг олиб борувчиси менман. Бугун бизларга оқ йўл тиланади. Онамнинг оқ сутидек ниятлар айтилади. Эсдалик совғалари топширилади. Марҳум ўқитувчилар эсланади, кекса, бугунги кунда нафақада ўтирган муаллимлар ҳолидан хабар олинади.

Бугун эрталаб ўрнимдан турдим-у, гулдаста ясаш учун боғдаги гуллардан сараладим. Мактабга келаяпман-у, бу даргоҳда қайта ўқимаслигимни, муаллимларнинг дарсларини қайта тингламаслигимни, синфдошларим билан дарсдан кейин соатлаб суҳбатлашиб ўтирмаслигимни, турли фан олимпиадалари бўйича танловларда қатнашмаслигимни... эслаб, кўнглим бузилди. Йиғлоқилигимдан эмас. Буларнинг ҳаммаси билан бир кунда хайрлашиш барибир менга қийин туюлаяпти.

Омадим чопса, бирорта ўқув юртига ўқишга кирарман. Омадим келмаса — мана, қишлоқ, уй юмушлари. Ўйлаб қарасам, энг бахтиёр кунлар, воқеалар мана шу мактаб билан боғлиқ. Энди катта қиз бўлдим. Ҳатто эркаликка ҳам чек қўйилади энди. Ахир қап-катта қизнинг эркалиги... яхши нарса эмас. Мактаб ўқувчиси бўлсанг, бошқачароқ эди-да.

Синфдошлар билан маълум йилларда йиғилиб туришни келишиб олдик. Барибир аввалгиларидек бўлмаса керак. Чунки, аввал ҳаммамиз бир — ўқувчилар булардик. Энди йиғилсак, ким талаба, ким ишчи, ким келин, ким уй бекаси... Болалик — сендан узоқлашаётганим рост шекилли. Кўнглим ёш бўлса-да, болаларча қилиқларимни ташлашга мажбурман. Ярашмайди-да... Бизнинг боримизни борлигича қабул қиладиган, шўхликларимизни кечирадиган ўқитувчилар-у, мактаб мана шу йилда қолиб кетади энди.

Чалинганда сўнгги қўнғироқ, йиғилганда барча дўст-ўртоқ. Нечук киприкларда ёш, титроқ? Жавоб бергин, эй ўртоқ. Лабларинг шивирини эшитгим келар. Ва сенга қўшилиб кулгим келади, гарчи кўнгилда титроқ бўлса-да. Ахир кулгин, қувонгин — қўлда етуклик ҳужжат. Йўлинг очиқ — истагин институт, истагин техникум... Ва ана хоҳласанг — бекалик сенга. Ҳаммасига рухсат бугундан бошлаб.

Кўнгил... Сендан ўтганларни англашим мушкул. Неки тилак, неки орзу бор — рўёбга айлансин. Бугун чалинаётган сўнгги қўнғироқ оҳанги яхши кунларнинг бошланаётганидан дарак бераяпти чоғи.

Ҳали ҳаммаси яхши бўлади. Сизларга аталган кунлар бугундан бошланяпти, битирувчилар!

Гули ЧЕҲРА,
«Туркистон»нинг ўз мухбири.

ҚУЛАЙЛИКЛАР ДИЛБАНДЛАР УЧУН

Пойтахтимиздаги Мирзо Улуғбек номли маданият ва истироҳат боғи бор. Тошкентнинг энг сўлим оромгоҳларидан бири ҳисобланган ушбу ҳордиқ маскани жамоаси ҳар галгидек бу йилги мавсумга ҳам қизғин ҳозирлик билан келдилар. Мавжуд 13 та аттракционерларнинг барчаси пухта таъмирдан чиқарилди. Турли рангдаги буёқлар билан бўялди. Боғ ҳудудидаги барча мевали ва манзарали дарахтларга дид билан шакл берилди. Боғ ичидаги сув хавзасида ёшларнинг қувнаб сузиб ҳордиқ чиқаришлари учун мавжуд барча қайиқ ва қутқарув техникалари тахт ҳолга келтирилди ва улар бир ойдан ошдики, ҳамшаҳарлар ва Тошкент меҳмонларининг хизматида.

— Шаҳримиз аҳолисининг бу йилги ёз мавсумида ҳам мириқиб дам олишлари учун имконият даражасида ҳамма ишни адо этишга аҳд қилганмиз, — дейди маданият ва истироҳат боғи директори Баҳодир Султонов. — Сир эмаски ҳозирги иқтисодий шароитда юртдошларимизнинг кўпчилиги узоқ шаҳарлардаги дам олиш масканларига бориб ҳордиқ чиқариш имкониятига эга эмас. Шу жиҳатдан ҳам уларнинг ўзимизда ёзги таътилларини кўнгилдагидек ўтказишлари учун биз ҳам масъулмиз. Жамоамиз меҳнатчилари, маданият ходимлари, санъаткорлар иштирокида бу вазифани, албатта уддалаймиз.

Бу йилги мавсум бошланганидан буён Мирзо Улуғбек номидаги маданият ва истироҳат боғида Ғалаба куни, Наврўз байрамига бағишланган бир қатор оммавий сайиллар бўлиб ўтди. Боғ қўйнида ишлаб турган салқин ичимликлар, музқаймоқ дўконлари бу ерга келувчилар хизматида.

ДАРВОҚЕ, 1 июнь — Болаларни ҳимоя қилиш Халқаро куни арафасида боғ маъмурияти шаҳримиздаги 110-мактабнинг бир гуруҳ 1-синф ўқувчиларини таклиф қилиб, уларни бу ердаги ўйин майдончаларида серзавқ учишлар билан сийладилар.

Сувонкул РУСТАМ,
журналист.

КЕЛГУСИ СОНДА:

- Ҳазил-зил
- Қувончли ташвишлар

РЕСПУБЛИКА, ВИЛОЯТ, ТУМАН ГАЗЕТАЛАРИ МУАССИСЛАРИ, ТАҲРИРИЯТЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

Узбекистон матбуотини қўллаб-қувватловчи жамғарма бошқаруви республика, вилоят, туман ҳамда кўп нусхали газеталар учун газета қоғози сотади.

Қоғознинг нархи: 1 тоннаси 60 минг сўм.

Йилнинг III-IY чорагида келтириладиган навбатдаги туркум учун жамғарма билан шартнома тузган ташкилотлар имтиёзли нархларда қоғоз олиш ҳуқуқига эга бўладилар.

Манзилимиз: Тошкент, Навоий кўчаси, 30 уй, тел. 443786, 443787

УЗБЕКИСТОН МАТБУОТИНИ ҚЎЛЛАБ ҚУВВАТЛОВЧИ ЖАМҒАРМА БОШҚАРУВИ.

Муассис:
ЎЗБЕКИСТОН ЁШЛАРИНИНГ «КАМОЛОТ» ЖАМҒАРМАСИ
Ҳомий:
УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ «МАТБУОТ ТАРҚАТИШ УЮШМАСИ» АССОЦИАЦИЯСИ

Бош муҳаррир
Абдуқодир НИЁЗОВ

ТАҲРИРИЯТ:
Қабулхона — 36-56-58; хатлар бўлими — 36-54-65; тижорат бўлими — 33-79-69, 36-58-48; ижодкор ёшлар 36-57-52; котибият — 36-55-96.

МАНЗИЛИМИЗ:
700083 Тошкент Матбуотчилар кўчаси, 32—уй
Нашр кўрсаткичи 64607

Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

Реклама ва эълонлар учун тел.: 33-95-97, 33-79-69

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 00012
«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси

Буюртма Г. —— 0250
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41

Ҳажми —— 2 табоқ. Тираж — 9839.
Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди.

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2
Босишга топшириш вақти ——21.00

1 2 3 4 5 6